

Magasinet
som granskar
journalistiken

Bland minigrisar & välling

En undersökning av hur pappan
framställs i svenska
föräldratidningar

Göteborgs universitet
Institutionen för journalistik
och masskommunikation
Journalistutbildningen VT 2009
Av Sanna Richter och Jenny Ursholm

Om att vara förälder:

"Tänk dig ett par bedårande minigrisar. Ta hem dem till din lägenhet. Ge dem två matskedar amfetamin och fullt utvecklad talförmåga. Hantera de situationer som uppstår. Hinner du servera dem ett par fiskpinnar och en skvätt kärlek före sänggång så är det bra."

Krönikör Oskar Ekman, Vi Föräldrar nr 3, 2008

Innehåll:

Inledning

Redaktörerna har ordet

Sida 1

Teorier

Medieforskning

Sida 2

Att göra kön

Sida 3

Bakgrund

Pappornas historia

Sida 5

Tidningarna

Vi föräldrar

Sida 7

Intervju Åsa Albinsson

Sida 8

Föräldrar och barn

Sida 10

Intervju Petra Aschberg

Sida 11

Mama

Sida 13

Intervju Caroline Geijer

Sida 14

Resultat

Pappornas utrymme

Sida 16

Pappornas jobb

Sida 19

Pappornas relationer

Sida 23

Schabloner

Sida 27

Kommentar

Intervju Thomas Johansson

Sida 29

Dagliga sanningar

Sida 31

Krönika Sanna Summerar

Sida 32

Det fanns en pappatidning

Sida 33

Krönika Jenny Jammár

Sida 34

Avslutning

Här är han

Sida 35

Pappa bra, men mamma bäst?

Sida 36

Det våras för pappan!

Pappan är ett omdiskuterat ämne i medie-debatten. Marcus Birro, Alex Schulman, Mian Lodalen. Många framträder för att prata om papparollen, utifrån att man är det själv eller kring sin egen far. Skriver krönikor. Och böcker. Det väckte frågan om hur den vanliga mannen som pappa egentligen framställs. Att få barn innebär för många att man hamnar i ett nytt skede i livet, man söker stöd och råd och är i början väldigt mottaglig och kunskapsförstärkt.

Vi kom fram till att vi måste titta på föräldratidningarnas framställning av mannen som pappa. De som har fokus på just föräldraskap och barn, och som slukas av nyblivna föräldrar – vilken bild målar de upp? Vad får pappan för utrymme? Valet föll på Vi föräldrar, Föräldrar och barn och Mama. Det är de är tidningar i Sverige som rör föräldraskapet. Mama särskiljer sig något från de övriga då de kallar sig ett livstilsmagasin för mammor, men vikten av att ha med detta magasin vägde över: Mammorna utgör inte bara en majoritet av läsarna till samtliga tidningar men framställs också som, efter vad vi uppfattat, den förälder som har huvudsvar för barnen.

På samma sätt som att det kan säga något om hur män uppfattar kvinnor när man tittar på framställningen av kvinnan i livstilsmagasin för män, så ser vi att detsamma kan göras kring hur pappan uppfattas med vår undersökning. Detta även om den största delen av den totala läsekretsen är kvinnor.

Syftet med vårt magasin är alltså att titta på hur pappan framställs. Vi kommer utifrån våra resultat att resonera kring frågan: Hur beskrivs mäns föräldraskap i det utrymme de själva får? Och ur vårt analysperspektiv, som är hämtat från Simon Lindgrens bok Populärkultur, blev vi också intresserade av

frågan: Vilka stereotyper är det som reproduceras?

Vi har även tittat på hur redaktionerna själva ser på detta, om etiska diskussioner finns kring jämställdhet och hur de i så fall ser ut. Pratas det på redaktionerna om hur mannen som pappa hanteras som förälder i tidningarna? Har de något jämställdhetsperspektiv?

Vi utgår i vårt arbete från kön utan att problematisera det. Med det menar vi att de män som av tidskrifterna framställts som pappor, eller män som själva benämner sig som pappor, har hanterats därefter. Den främsta orsaken till det är att det på ett okomplicerat sätt hanteras så av tidningarna själva. Poängen är ju att vi vill titta på män i egenskap av att uppfylla papparollen. Så adoptivpappor räknar vi som lika mycket pappor som de biologiska. Detsamma gäller att vara pappa till eventuella bonusbarn.

Vi upplever att bilden av föräldrar är skev till förmån för mamman. Eftersom vi i Sverige har en könsbunden obalans i uttag av föräldraförsäkringen och en tradition av att den biologiska mamman ses som förstahandsförälder, alltså har det övergripande ansvaret, så tycker vi att det är intressant att se hur pappan framställs. Någon sådan undersökning av mannen som pappa i populärpressen hittar vi inte idag. Det är helt enkelt dags att ta en titt på farsorna!

Trevlig läsning!

Redaktörerna
Jenny Ursholm & Sanna Richter

Underhållning formar dig

Media är med överallt och påverkar. Populärkulturen genomsyrar våra hem. Hur kan vi försöka förstå vad det gör med oss, publiken?

Ett sätt att se på det är att medias prioritering blir publikens prioritering. Agenda setting eller dagordningsteorin av McCombs och Shaw, säger att det är media som bestämmer vad det är vi, mottagarna, tycker är viktigt. En följd av det antagandet blir att man samtidigt definierar vad som blir oviktigt genom det man utelämnar. Iyengers och Kinlers priming menar vidare att media bestämmer vilka måttstockar vi som publik använder för att utvärdera en viss fråga.

För att kunna se vad det är som sägs, både i vad texten direkt tar upp och i vad de utelämnar, så kommer vi att titta på hur föräldramagasinen är uppbyggda. Det gör vi på vad universitetslektor Simon Lindgren kallar, den textuella nivån. Vi avkodar vad det *egentligen* är texterna säger i den sociala kontext de befinner sig i.

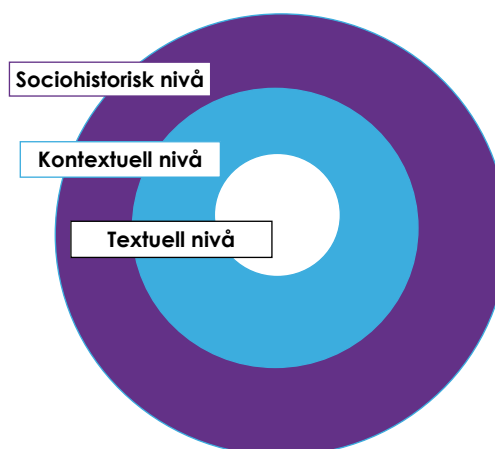
Fortsättningsvis kan man utveckla dagordningsteorin med Entmans framing. Den förklarar som att media påverkar hur vi metalt organiserar vår världsbild. Med andra ord är media avgörande för hur vi tänker om vår omvärld. Vinklingen av artiklarna, alltså hur man presenterar sitt stoff, påverkar hur vi sätter ihop vår bild av hur saker och ting är ordnade i våra liv, och i samhället i stort.

Här kommer vi med Simon Lindgrens analysmetod gå in på den kontextuella nivån. Den behandlar den växelverkan mellan hur vi människor agerar i relation till rådande och styrande betydelsemönster, samtidigt som det agerandet gör att mönstren reproduceras i samhället när man agerar i överensstämmelse med dem. Med andra ord handlar det på denna nivå om att avtäckas reproduceringen av stereotyper och vissa invanda beteendemönster typiska för den kultur man befinner sig i.

Man måste ha med sig att populärpress och nyhetsmedia skiljer sig åt. Medieforskaren Anja Hirdman menar att tolkningarna av publikens behov och av vem publiken är, legitimerar veckopressens verksamhet och får den att fortsätta. Den har inte samma typ av ideologisk överbyggnad som exempelvis nyhetsjournalistiken. Populärpressen har inte samma krav på sig vad gäller objektivitet och saklighet. Det kan istället bidra till att man gör anspråk på att visa en "sannare" bild av hur någon eller något egentligen är, och att det också är det som är lockelsen.

Underhållningen är en annan viktig aspekt. Det innebär inte bara att ge människor vad de vill ha i form av alternativ, hopp, och önskningar – utan också i att definiera vad dessa önskningar bör vara. Simon Lindgren säger samtidigt att vi genom populärkultur tillägnar vi oss avgörande delar av vår kunskap om oss själva och omvärlden. Våra föräldramagasin riktar sig till nyblivna föräldrar, och särskilt de med sina första barn, befinner sig i ett stadium av livet där man extra påverkbar och kunskapsstörstande.

Jenny Ursholm

Analysmodell från Simon Lindgren, Populärkultur

Kultur, i vilken populärkultur räknas in, beskrivs som en process där betydelser skapas. Föräldramagasinen Vi Föräldrar, Föräldrar & Barn och mama uppfyller följande kriterier som gör att de definieras som populärkultur:

- De är kommersiella, på så sätt att de är i kontakt med en marknad där ekonomiska överväganden spelar roll och produkter skapas och konsumeras samtidigt som de sprids i masskala.
- De är lättillgängliga, och bygger på enkla framställningar som gör att en stor grupp människor lätt kan identifiera sig med innehållet. De är ständigt skiftande för att följa publiken.
- De kräver inte någon förkunskap vilket gör att de inte är intellektuellt krävande att konsumera, utan är mer kopplade till förströelse och återhämtning.
- De genomsyrar hemmet och fyller det privata rummet med bilder. Sen är de folkliga i det att de ger folk vad de vill ha, och återspeglar människors önskningar och behov.
- De förkroppsligar och reproducerar samhällets dominerande ideologi.

Populärkultur, Simon Lindgren

Att göra kön

"Min pappa var inte med oss när vi var små"

Tvåbarnspappa, Vi Föräldrar nr 6

När man pratar om föräldraskap pratar man också om kön. Både barnens och föräldrarnas kön antas påverka, eller till och med avgöra, vilka vi är och hur vi beter oss.

För att kunna röra oss i den snårskog av den produktion och reproduktion av kön som finns i magasinerna har vi hållt oss intill Ylva Elvin-Nowak, doktor i psykologi. I två tvillingböcker har hon undersökt vad mammor respektive pappor tänker och känner, hur de upplever sin situation som föräldrar av idag. Hon diskuterar varför vi gör som vi gör i vårt föräldraskap, utifrån att vårt beteende till stor del är format av den politiska, sociala och historiska kontext vi lever i.

Utifrån vilket kön föräldrarna tillhör är det olika versioner av föräldraskap som beskrivs. Det berättas om en mammaposition och en pappaposition. Det handlar om vad pappor faktiskt gör och inte gör, och hur papporna tänker kring det. Det handlar också om strukturer som omger papporna och att pappapositionen sätts i relation till mammapositionen.

mamma, inte som någon väldigt bra.

I både mamma- och pappapositionen ingår att man säger att man sätter sina barn främst. Det sker dock på olika sätt. En pappa som *är* med sitt barn är en bra pappa. En kvinna behöver förutom att vara med sitt barn också ha en hel tillvaro som fungerar för att uppfattas som en bra mamma. Skuld, oro och ett ständigt gnagande samvete för att man inte gör mer för sina barn är en påtaglig och stark del av kvinnors berättelser om mammapositionen. Mäns berättelser om pappapositionen präglas av en större förnöjsamhet, det är okej att vara tillräckligt bra.

Mammors och pappors relation till sina arbeten sammanfattas av Ylva Elvin-Nowak som att kvinnor anpassar hur mycket arbete som får plats utifrån familjelivet medan män anpassar hur mycket familj det får plats utifrån yrkeslivet.

I Ylva Elvin-Nowaks material finns också män (och kvinnor) som inte lever enligt den traditionella uppdelningen utan som har lämnat sin position. Hon pratar i dessa fall om att vara första- och andrahandsförälder. Det visar sig att de pappor som klivit upp till positionen som förstaförälder har ungefär samma historier att berätta som mammorna. Det handlar om att utveckla förmågan att se vad som behövs, också runt omkring barnet.

"Kvinnor anpassar hur mycket arbete som får plats utifrån familjelivet medan män anpassar hur mycket familj som får plats utifrån yrkeslivet."

Ylva Elvin-Nowak menar att vi har olika bedömningsskalor för pappor och mammor. En pappa som lämnar sitt barn på dagis klockan nio och hämtar det igen klockan fem kan framstå som en väldigt bra pappa, särskilt om han har ett viktigt arbete. En kvinna som lämnar och hämtar på samma tider framstår istället som bara en ordinär

Ur Ylva Elvin-Nowaks "Världens bästa pappa?"
Illustration av Jan och Maria Berglin

När man själv blir förälder reflekterar många över sin egen barndom och hur ens egna föräldrar var. Många kvinnor kan då känna sig ännu mer stressade över att inte vara lika bra mammor som sina egna. En hel del pappor kan istället konstatera att de redan från start är "bättre" pappor än sina egna, de ger barnen mer tid, är mer delaktiga och troligtvis lite föräldralediga. Detta påverkar naturligtvis hur man uppfattar sitt eget föräldraskap.

Det verkar självklart för Ylva Elvin Nowak att man endast jämför sig med föräldern av sitt eget kön i detta föräldraidentitetsbygge. En kvinna skulle såklart lika gärna kunna bli en bra pappa, och bättre än sin egen, men den biologiska uppdelningen i två kön har en stark ställning i samhället. För att undersöka denna skillnad mellan könen har vi tagit hjälp av historikern Yvonne Hirdman. Hon beskriver hur det genom historien har

Ur Ylva Elvin-Nowaks "I sällskap med skulden"
Illustration av Jan och Maria Berglin

ändrats vad som uppfattas som manligt och kvinnligt. Det som istället varit konstant är att det gjorts en skillnad mellan könen. Att vara man definieras som "att inte vara kvinna". I vår undersökning har vi letat efter om det görs några skillnader kring omsorg och kring aktivitet. Man kan säga att vi har försökt läsa texterna utifrån frågan: hade det här uppfattats annorlunda om personen varit av ett annat kön?

Sanna Richter

FÖRSTA OCH ANDRAFÖRÄLDER

I vår undersökning har vi försökt utfäsa hur pappans föräldraskap framställs i relation till barnet, vi har benämnt detta första och andraförälder. Dessa positioner utgår från mamma- och pappapositionen men koncentrerar sin på förälderns relation till barnet och det i barnets omedelbara omgivning. Det är alltså inte en könsbestämd position och vi har inte bedömt hur pappan uppfattas av samhället. Att vara förstaförälder innebär egentligen det praktiska från mammapositionen, man har utvecklat den "fiskmåsblick" som gör att man på förhand vet när det är dags att köpa nya vinterstövlar till barnet, när det ska bokas tandläkartid, vilka barnets kompisar är, hur barnet verkar må, var tv-spelen har hamnat och så vidare. Man har en närvarande relation till sitt barn både fysiskt, psykiskt och praktiskt. En andraförälder kan istället vara en person som inte har full koll på barnet, som helt enkelt inte har huvudansvaret. I en tvåsam relation behöver föräldrarna inte inta varsin position utan man kan dela eller växeldra.

"Det finns ingen gång i livet man som kille kan känna sig så utanför, som när man får barn."

Trebarnspappa till vuxna barn, Vi Föräldrar nr. 6

Att män blir föräldrar är en relativt ny företeelse, i den meningen att föräldraskapet är något som förutsätts påverka resten av livet. Att män ens kan ta hand om barn är en relativt ny idé som ifrågasätts titt som tätt.

På 1960-talet kom kraven på att jämställdhet skulle inkludera män, ingen kvinnlig frigörelse utan en manlig. Den dubbla emancipationen, frigörelsen, var utgångspunkt för en stor del av debattörerna. För kvinnor handlade det främst om rätten till yrkesarbete och ekonomisk självständighet medan frigörelsen för män innebar ett aktivt och jämlikt föräldraskap. Könscrollstänkandet hade etablerat sig bland debattörer och politiker, under starkt inflytande från sociologin.

na yrkesarbete. Sambandet mellan kvinnors yrkesarbete och mäns ansvar för barnen bryts därmed och istället kommer barnomsorg in som ett mellanled. Vikten av att barnen ska få tillgång till professionella barnvårdare framhålls också, barnuppfostran kräver nu en genomtänkt pedagogik. Det är fokus på att etablera "tvåförsörjarfamiljer" det vill säga att bägge föräldrarna jobbar, utifrån nyttomaximerande argument tänker man dessutom att det är olönsamt att ha en förälder hemma med bara ett eller två barn, när de på daghemmen kan ha större grupper och föräldrarna kan yrkesarbete. För att ändå inte förringa mäns betydelse för och rätt till barnen framhålls behovet av att rekrytera manlig personal till daghemmen.

I ett tal 1970 sa statsminister Olof Palme att den som hävdar att kvinnan bör ha en annan roll än mannen och att det skulle vara naturligt för henne att ägna mer tid åt barnen skulle "bli betraktad som att han var från Stenåldern".

Under 1970-talet kom barnomsorgsfrågan på allvar upp på tapeten. Den dubbla emancipationen framstod nu som orealistisk och man trycker istället på att man måste bygga ut barnomsorgen för att kvinnorna ska kun-

1980-talet börjar med en ekonomisk kris, en borgerlig regering och en hätsk debatt om mäns prioriteringar. Tunga representanter från industrin gick till exempel ut och sa att män borde ge sin lojalitet till sina arbets-

givare och till sitt land i dessa tider, pappaledighet kunde man möjligtvis hålla på med under goda tider. Till detta kommer en grupp psykologer som menade att den viktiga symbiosen mellan mor och barn kunde komma att störas om fäderna tog för mycket plats i familjen. Man myntade begreppet velourpappa som en raljerande beskrivning av män som försökte vara kvinnor. Denna grupp psykologer menade också att män genom att överta mödrarnas uppgifter tar bort den så viktiga kontrastverkan som ska finnas mellan könen vilket gör att barnen inte kan utveckla en trygg könsidentitet. Stor debatt.

1990-tal och diskussionen börjar spreta åt många håll. Klinth urskiljer tre grundläggande perspektiv i hur man hanterar kön och manlighet, dessa tre synsätt ger också olika politiska lösningar. Jämställdhet som befrielse alá 1960-tal, fokus på könsroller och mäns emotionella tillkortakommanden. Politikens främsta uppgift blir att upplysa och medvetandegöra. Den andra gruppen består av historiker, statsvetare, etnologer och några psykologer som koncentrerar sig på att undersöka och utreda det maktorienterade perspektivet med en strukturell manlig överordning. Makt måste mötas med makt var tanken och man förordar kvotering och tidsbestämda politiska mål som de viktigaste styrmedlen. Som ett resultat av en borgerligt tillsatt arbetsgrupp (pappagruppen) utvecklades en tredje linje med en kombination av psykoanalytisk teori och rollänkande. Man fokuserar på att den manliga rollen är onaturlig, det är bristen på riktig manlighet som är problemets kärna. Behovet av manliga förebilder hålls högt och detta har redan fått medialt genomslag. Pappagruppen drev kravet på en obligatorisk uppdelning av föräldraledigheten.

Föräldraförsäkringen

Sedan 2002 innehåller föräldraförsäkringen två kvoterade månader som innebär att den tiden är knuten speciellt till vardera föräldern. Resten av föräldraledigheten är delad lika mellan föräldrarna men man kan skriva över, ge dagar till varandra. En vanlig missuppfattning är att män bara har rätt till dessa två månader eller att de är synonyma med "att ta föräldraledigt". Dessa 60 dagar är knutna till vardera föräldern (i Sverige kan man bara ha två), det innebär alltså att det också är dessa dagar som mamman *måste* ta ut, annars förfaller de. Man kan ta ut föräldraledighet tills barnet är åtta år. Enligt TCO:s pappaindex för 2009 tar männen idag ut 21 procent av föräldraledigheten, med den ökningstakt vi har nu kommer det ta ytterligare 50 år innan uttaget blir jämställt. Föräldraförsäkringen är utformad så att den för alla är frivillig att utnyttja, det är en möjlighet som erbjuds. I praktiken verkar dock denna valfrihet främst gälla män.

På 2000-talet utvecklas mansforskningen

och man börjar man tala om manligheter som olika sätt att göra kön. Liberalism och individualism är ledord och vi vill alla vara oss själva, göra kön och familj på vårt eget sätt. Det kommer en hel del papaböcker om hur det är att vara pappa, ofta skrivna av journalister. Faderskapet framställs som en chans för män att utvecklas och komma nära sina barn. Thomas Johansson ser en individualisering av hela familjen, varje individ ska i första hand ses utifrån vem *hen* är. Han menar också att jämställdhet och faderskap börjar sippra in i vår mansbild så att föräldraskapet så sakta på ett självklarare sätt även förknippas med män. Diskussionen slår i jämförelse med 1990-talet över till att föräldrarna nu ses som lika, mammor och pappor kan göra samma saker och betyda samma saker för sina barn. 2003 godkänns att homosexuella ska kunna prövas som adoptivföräldrar, och lesbiska får rätt att insemineras på offentliga sjukhus, kön och sexualitet få ytterligare en dimension i debatten.

Sanna Richter

"Man hör ibland pappor säga att det är för dyrt att vara föräldraledig. Men det går bra att låna pengar för att köpa bil och åka på golfresor?!"

Fyrabarnspappa
Mama nr 1

Vi har utgått från Roger Klinth som i sin avhandling "Göra pappa med barn" beskriver hur den svenska papapolitiken har sett ut under de sista femtio åren. Till detta har vi för tvåtusenålet lagt Thomas Johansson, professor i socialpsykologi.

Vi Föräldrar

Fakta

Chefredaktör:
Helena Rönnerberg

Upplaga: 54 200 (TS
2008 Helår)

85 procent är prenumarerad.

Räckvidd: 178 000
(Orvesto Konsument
2008 Helår)

Utkommer: 14 nr/år

Grundad: 1968

Ges ut av: Bonnier
specialtidningar/
Bonnier Tidskrifter
AB

www.viforaldrar.se

1968 Det första numret av Vi Föräldrar kommer ut i februari. Tidningen kostar 2 kronor och 85 öre. I ledaren för detta nummer talar chefredaktör Thomas Wedel om hur vuxna människor tenderar att behandla barn helt annorlunda än vuxna. Han skriver "Med vänlighet, hövlighet och hänsyn börjar all förståelse människor emellan, också förståelsen mellan vuxna och barn. Hemligheten med att vara en god förälder ligger just här, eller börjar med just detta. Vi Föräldrar har tagit som sin uppgift att försöka öka denna förståelse mellan små och stora medmänniskor. Vilken underbar uppgift!"

Sedan kommer en argumenterande första artikel med rubriken "Pappas baby också". Här beskrivs hur män nu har möjligheten att vara pappor från allra första början, att han "kan gå med på föräldrakurser utan att bli uttittad och han är välkommen med i förlossningsrummet." Man försäkrar sina läsare om att de artiklar som finns i tidningen är att lita på genom att presentera sin expertpanel, dessa har också granskat alla artiklarna inom sina ämnen. Experterna består bland annat av barnläkare, en skolкуратор och en gynekolog. Tidningen har klara direktiv både för hur man bäst uppfostrar barnen, vad de behöver och hur de utvecklas. Det är ord och inga visor i denna första årgång av tidningen och föräldrarna får veta hur de ska bete sig för att det skall bli som bäst.

2008 Tidningen kostar 42,50 kronor. Vi föräldrar är den största av föräldramagasinen. Det är en instrumentell, alltså en praktiskt vägledande, tidning med fokus på föräldraskapet. De bygger sina artiklar utifrån de ämnen de behandlar. Tidningen innehåller även en hel del konsumentjournalistik där man beskriver eller testar saker. Eftersom ämnena varierar byts vinjetterna emellanåt ut, ibland bara för ett nummer. De har också ständigt återkommande teman som rör områden aktuella för nyblivna och småbarnsföräldrar.

Papporna i Vi föräldrar är som mest framträdande under vinjetterna Familjeliv/Relationer. Av totalt 50 pappor i tidningen finns 38 procent här. Det är också här de längre familjereportagen ligger. Under vinjetten Föräldraskap hittar vi 16 procent av papporna, och under hälsotemana (Medicin, Psykologi, Hälsa/Utveckling) fanns 14 procent av männen. Efter det är det utspritt i tidningen, de förekommer en till två gånger under olika vinjetter. Artiklarna är ibland på pappan själv, ibland skrivna av en pappa eller som reportage där även mamman kommer till tals. Emellanåt finns det en vinjett som heter Månadens pappa, och under 2008 hittade vi fyra pappor där. Månadens pappa byts exempelvis ut mot Månadens mamma. Dessa är alltid krönikor som skrivs utifrån personernas föräldraskap.

Sanna Richter

"Vi Föräldrar – vi kan barn".

Vi Föräldrar ser sig som det självklara valet för förstagångsföräldrar. De vill ge igenkänning, identifikation och stöd i föräldrarollen. Vi Föräldrar vill också ge läsarna tips och råd, avkoppling och stöd, information och identifikation. Tidningen vill stötta och uppmuntra föräldrar och de har en mix av barnets utveckling och hälsa samt föräldraskap och uppfostran. Vi Föräldrar visar hur andra får ihop familjelivet, och de "bjuder läsarna på både tips från vanliga föräldrar och landets främsta experter". Läsaren ska kunna känna igen sig och få stöd, man vill hjälpa läsarna att må bra och njuta av familjelivet. Tidningens läsare är till största del mellan 25 och 35 år, ca 70 procent kvinnor och 30 procent män. Läsarna är jämnt fördelade över hela Sverige.

Fokus: Redaktionen

Som största och äldsta föräldratidning har Vi Föräldrar lotsat mängder av människor i sina föräldraskap. En position som förpliktigar. Redaktionschef Åsa Albinsson berättar att man ofta diskuterar kön och jämställdhet på redaktionen.

Vi Föräldrar har en väldigt lång policy om hur man vill att tidningen ska vara och hur man ska hantera frågor om kön och föräldraskap. Det har arbetat aktivt med att försöka öppna upp tidningen för pappor.

– Vi skriver mer om pappor, bjuder in pappor till diskussion. Vi använder oss också av många manliga frilansare som ju kanske har ett annat tilltal än vad våra kvinnliga frilansare har. Det ser man ju också på vår läsarbrevssida nu att det kommer brev från pappor, förut var det bara brev från mammor, säger Åsa.

Genom att inte skriva "mamman" eller "hon" i texterna arbetar de för att få en mer könsneutral ton i tidningen, de försöker att istället alltid skriva "föräldern".

– Vi diskuterar det ofta. Vi tycker ju att föräldraskap är något som berör båda könen lika mycket. Men sen tar vi ju inte ställning så...

De försöker också att ta in män i enkäter och mindre artiklar så att det inte bara blir kvinnor som svarar. Vi Föräldrar har samma etniska och klassmässiga skevhet som de andra tidningarna och det är Åsa Albinsson medveten om. Det är något de arbetar med och har med sig men hon menar att det heller inte är helt enkelt.

– När man intervjuar för en föräldratidning handlar det ju ofta om ganska privata ämnen. Så det är inte säkert att människor vill ställa upp, det är inte alltid lätt att hitta den här representativiteten. Men det är ju något vi jobbar på, absolut.

– Vi försöker vara noga med att gå igenom med alla reportrar, också med frilansarna och fotograferna, att man måste gå utanför den här snäva kretsen och kanske inte bara ta dem som säger ja i första skedet utan man måste leta vidare. Men det är ju nå-

gonting vi hela tiden måste hålla i huvudet och bli bättre på, jag tycker absolut inte att vi är tillräckligt bra på det.

Vi Föräldrar är en ämnesbaserad tidning, den har fasta rubriker som man jobbar efter. Sedan har man återkommande teman som amning, sömn, mat och så vidare. De har mycket kontakt med läsarna och får feedback nästan på en gång vilket gör att de ganska snabbt får en hum om vad som fungerar och vad som saknas.

– Vi försöker ju ha de här basämnena så att det ska alltid finnas någonting för alla, man ska hitta någonting om bebis, någonting om utveckling och någonting om medicin. Sen är det ju viktigt med identifikation. Att man som läsare kan spegla sig i andra föräldrar. De här människoödena är väldigt lästa och väldigt uppskattade, säger hon.

Sedan Åsa Albinsson började på Vi föräldrar har hon märkt en omsvängning i tidningen. Då, i början av 2000-talet, handlade det mer om att ta hand om barnen medan man nu har gått mer mot att handla om föräldraskapet, hur det är att vara förälder. Inriktningen har ändrat sig ett par gånger under Vi föräldrars 40-åriga historia, i deras tidiga år riktade sig till exempel tidningen till föräldrar med barn ända upp i övre tonåren.

Åsa Albinsson, redaktionschef Vi Föräldrar
Foto: Sanna Richter

Åsa tror, mer som en fundering än ett faktum, att man begränsade sig till att fokusera på de något mindre barnen under 1990-talet, dels för att Föräldrar och Barn kom till på marknaden och dels för att det är hos förstagångsföräldrar och föräldrar med små barn som de allra flesta frågorna finns. Som en följd av att marknaden har vuxit enormt vad gäller saker för och kring barnen, har Vi Föräldrar idag också en hel del konsumentjournalistik. Det huvudsakliga syftet med tidningen som man vill ska lysa igenom artiklarna handlar dock varken om praktiska saker eller prylar;

– Vi vill förmedla en positiv syn på föräldraskapet. Idag finns det experter överallt men vi vill förmedla att man som förälder kan gå tillbaka till sig själv och lita på sig själv. Att man ska känna sig trygg. Vi vill inte ge några sanningar att "så här ska du göra". Det har vi också jobbat väldigt mycket på, att alla ska få plats och det ska finnas någonting för alla.

När man inte problematiserar den könsba-

Och vad gäller barn och föräldraskap finns det många sidor, som man försöker få med allt eftersom. Tidningen själv ställer sig inte i någon specifik tanketradition utan försöker hålla sig neutrala.

–Vi har ingen egen teoribildning som vi lutar oss på utan vi försöker spegla den diskussion som pågår. Vi har ju däremot Jesper Juul (en föräldracoach som i varje nummer hjälper en familj med något problem) och det är ju ett medvetet val att vi jobbar med honom. Vi har valt honom för att han är en väldigt bra familjeterapeut och för att han står för värderingar, vad gäller barn, som vi som tidning tycker är sunda jämfört med många andra värderingar som florerar just nu som med skamvrån och gränssättning och så vidare. Men hans åsikter får ju sedan stå för honom, säger Åsa Albinsson.

På redaktionen diskuteras frågor om kön och föräldraskap nästan varje dag och det finns gott om åsikter. I tidningen balanserar man mellan välkända ämnen, personliga historier, goda exempel och koncentrerar sig på att ge läsarna vad de vill ha.

"När man frågar om det här med delad föräldraförsäkring så är det väldigt få som är intresserade av det."

Special:

Vi Föräldrar gjorde ett stort könsupp-rop i tidningen för ett par år sedan där man till exempel gick igenom hur det ser ut med barnkläder, leksaker, föräldraskapet, föräldraledighet och pedagogik i förskolan. Man samlade in namnunderskrifter och drev en opinion. Det numret ingår däremot inte i vår undersökningsperiod.

serade skevhet som finns i föräldraskapet är risken stor för att man istället är med och reproducerar bilden av att det är det normala. Åsa håller till viss del med om det men säger också att det är väldigt viktigt för tidningen att ge läsarna vad de vill ha, vilket man får reda på genom läsarundersökningar.

– När man frågar om det här med delad föräldraförsäkring så är det väldigt få som är intresserade av det. Och där är det ju så att, ja, man cementerar men samtidigt läser människor det som "fyller på" ens egen uppfattning. Vi kan inte säga att läsarna har fel. Men vi kan ju göra det vi kan och spegla via vissa opinionsbildare och välja bort vissa debattörer. Men för balansens skull är det ju också viktigt att visa att flera sidor finns, säger hon.

Föräldrar & barn

Bland minigrisar
& välling

1990 Det första numret av Föräldrar & Barn kommer ut i september. Tidningen kostar 39 kronor. Chefredaktören Maria Modig berättar i sin spalt att det "äntligen har kommit en ny föräldratidning!" Hon beskriver ett samhälle som är mitt uppe i en stor förändring, män och kvinnor håller på att bli föräldrar på nya sätt.

Detta nya är att män vill ta större ansvar för och komma närmre sina barn. Mammorna har också en helt ny roll, men framförallt är det papporna som verkar röra på sig. Föräldrar & Barn ska vara tidningen för föräldrar med barn i alla åldrar, man ska få träffa olika familjer, man ska kunna känna igen sig och få stöd men också möta människor som tycker annorlunda. Man ska få idéer till hur man själv vill gå vidare och utvecklas i sin familj.

Vad det är för stor omdaning familjen står inför beskrivs sedan närmre med långa artiklar under temat "Den nya familjen". I "Våra nya roller" är det könsrollsforskaren Lars Jalmert som berättar om familjer i förändring och att män har mer kontakt med sina barn nu än förr – de bör dock närma sig ännu

mer enligt honom. I den sista artikeln, "Från förtryck till frigörelse" är det en socionom och rådgivare på Manscentrum som beskriver hur mannen nu måste få vara förälder på mäns sätt. Man måste förstå att könen är olika men att det i sin tur är lika bra att vara man som att vara kvinna.

Faksimil Föräldrar & Barn nr. 3, 2008

2008 kostar tidningen 39.50 kronor och styrs av ämnen och teman i sin utformning. De har också en stor intervju som är livsstilsorienterad, med en mer eller mindre känd förälder. Varannan gång är det mamor, varannan är det pappor.

Vinjetterna i tidningen är konsekventa och majoriteten av de 29 pappor vi undersökt närmre går att finna under Reportage, cirka 48 procent. Det är också där de flesta livstilsintervjuerna förekommer. Efter det hittar man dem under Babyliv, med cirka 17 procent av våra totalt 29 artiklar. Minst pappor hittar vi under vinjetten Arbetsliv.

Att vi hittade färre artiklar med pappor i Föräldrar & barn jämfört med Vi Föräldrar kan delvis ha att göra med att de är en mindre tidning i antal sidor, men också med att Föräldrar & barn fokuserar mer på barnen, medan Vi föräldrar fokuserar på föräldraskapet. Vi föräldrar tar upp vuxenrelationen oftare än Föräldrar & barn, och de artiklar som baseras på barnen där pappan kan nämnas har vi inte tagit med om han inte får komma till tals.

Föräldrar & Barn har också en barnpsykolog, Marie Carlsson (som även svarar i Familjesnack). Hon finns ibland med på fler ställen i tidningen och svarar på frågor, förklarar saker eller hjälper till med råd och tips.

Fakta

Chefredaktör:
Petra Aschberg

Upplaga:
Ungefär 50 000, man har fler prenumerationer än lösnummer (tidningen är inte TS-kontrollerad, detta är enligt chefredaktören)

Utkommer: 11 nr / år

Grundad: 1990

Räckvidd: ca 110 000

Ges ut av: Föräldrar & Barn AB

www.
foraldrarochbarn.se

Föräldratidning med barnen i fokus

Målgruppen är i första hand bebis- och småbarnsföräldrar med barn 0-3 år. Den huvudsakliga målgruppen är första- och andrahandsföräldrar, tidningen "vänder sig till alla nyblivna mammor och pappor som vill ha inspiration och stöd i bebislivet". De är en föräldratidning som sätter barnet i fokus. Deras främsta uppgift ser de som att stötta, hjälpa och peppa nyblivna föräldrar. Man har flest prenumaranter i stora och mellanstora städer. Det är nästan bara kvinnor som köper tidningen men ganska många män som läser den, enligt chefredaktör Petra Aschberg.

– Vi som gör tidningen vill stötta och peppa, vi försöker göra en tidning som vi skulle vilja ha själva, säger hon. Vi försöker undvika att tala om för folk att "så här ska du göra för det är bäst".

Fokus: Redaktionen

Föräldrar och Barns redaktion på Björngårdsgatan, Stockholm

Mitt på Söder i Stockholm har Föräldrar & Barn sin redaktion, i vad som ser ut att vara ett helt vanligt hyreshus. Det är snart tjugo år sen man gjorde entré som Sveriges andra föräldratidning, nykomlingen och alternativet har etablerat sig.

Chefredaktör Petra Aschberg berättar att Föräldrar & barns ambition är att rikta sig lika mycket till mamman och pappan men samtidigt vet man att det är flest mammor som köper tidningen så det blir också naturligt att rikta sig mer mot dem.

– Vi försöker få med pappor i alla ämnen, som i sidoartiklar till specifika kvinnoartiklar om till exempel amning eller baby blues. Huvudsakligen försöker man dock som tidning att inte prata så mycket om just mammor och pappor utan om föräldrar.

– Vi försöker ha väldigt mycket artiklar som vänder sig till båda, det ska inte spela någon roll om du är man eller kvinna, säger hon.

De har också medvetet valt att inte ha speciella "pappa-sidor" i sin tidning och det är viktigt för Föräldrar & barn.

– Varför ska man ha speciella sidor för pappa och speciella för mamma? Det vi försöker göra är att ha så många som möjligt där könet inte spelar någon roll.

På insändarsidorna finns det ganska många frågor och kommentarer från män vilket också visar att män läser den. Man vet däremot att det till allra största del är mammorna som köper tidningen och eftersom det är en kommersiell tidning är detta faktum också med och styr. När man gör omslagen för-

söker man till exempel göra dem så tilltalande så att extra många mammor köper tidningen.

Föräldrar & barn har ingen egen agenda och ingen politisk ståndpunkt. Däremot vill de genom att lyfta fram olika exempel på hur människor lever inspirera andra och visa att det till exempel går jättebra att dela på föräldraledigheten och hur man kan göra.

– Vår inställning är ju att var och en måste göra sina egna val. Det är inte vår uppgift att tala om för folk hur dom ska göra utan vår uppgift är att presentera många olika alternativ. Vi intervjuar ju många olika människor som gör på olika sätt, så får dom stå för inspiration, säger hon.

Petra Aschberg, chefredaktör Föräldrar och Barn Foto: Sanna Richter

Även de ofta lite längre intervjuerna där kända män (och i vartannat nummer kvinnor) berättar om sitt föräldraskap eller delar ur det kan fungera som inspiration, sen är ju många också nyfikna på hur kändisar gör för att få livet att gå ihop, säger hon och fortsätter;

– Förhoppningsvis kan de ju dela med sig och berätta om saker i sitt föräldraskap, saker som fungerar bra och så kan man lära sig något av det.

– "News for use", som jag brukar säga.

Det är viktigt att läsarna kan känna igen sig i artiklarna och verkliga människors öden är också viktigt för tidningen att ha med. En god konsumentjournalistik är också en viktig del. Sedan arbetar de med återkommande teman som amning, skrik, sömn eller mat. Eftersom läsarskaran byts ut efter ett eller ett par år, arbetar man cykliskt. Föräldraledighet, hur man kan dela och ta ut sina dagar är också ett återkommande ämne. Petra Aschberg visar en artikelserie om hur man kan dela på olika sätt och hur olika medverkande personer har gjort. Sist i serien har de med frågan "Vad är bäst för barnet?" och låter tidningens barnpsykolog och en annan, mer psykoanalytiskt orienterad psykoterapeut, svara. De svarar ganska olika kring vad som är att föredra.

– Det är ju viktigt att ha med det, för att man vill ju också spegla att det finns olika sätt att se på det här.

Hon tycker inte heller att man som tidning kan ta ställning i specifika frågor på redaktionell plats, utan i så fall i en ledare eller något sådant.

Ett ställningstagande som tidningen ändå gör är att man inte skriver inte om bantning eller skönhetsideal. Artiklar om hur man kommer i form efter förlossningen, måbra-tips och saker kring hälsan kan finnas, men ingenting om att man ska bli smalare och snyggare.

De har inte bestämt något exakt kring hur de som tidning ska arbeta för att förhålla sig mer könsneutrala och vända sig till både kvinnor och män. Men Petra Aschberg me-

nar att man ändå försöker.

– Till exempel i gravidtidningen försöker vi använda ordet partner och så. Man vill försöka spegla att det finns många olika typer av familjer med hbt-familjer, adopterade eller människor av olika etniciteter ...

Men det är svårt och det är något tidningen är medvetna om och också vet att de delar med stora delar av resterande media.

– Det optimala är ju att få in folk i exempelvis enkäter. Få in ett lesbiskt par som svarar på vilken barnvagn de har för att de är föräldrar och inte för att de är lesbiska. Det är en ambition vi har men sen när man ska göra den där enkäten är det inte alltid så lätt att hitta de här.

– Men vi har en ambition att komma bort från det.

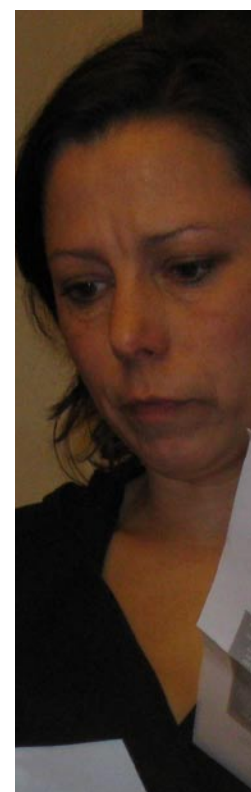
I den första tidningen från 1990 uttryckte Föräldrar & Barn att de vill vara en modern familjetidning och det finns kvar.

– Ambitionen är att vara en modern föräldratidning. Vi vill inte bara spegla familjen på ett traditionellt sätt, vi vill på något sätt spegla samtiden.

Petra Aschberg har arbetat på Föräldrar & Barn under många år och från det att hon började tycker hon att själva föräldraskapet har ändrat sig mycket.

– Att bli förälder är så oerhört mycket mera ett projekt nu. Det har blivit någonting som man går in i med hull och hår och det blir liksom en livsstil. Det har ju exploderat det här med prylar kring bebisar och barn. Det blir verkligen "Nu är det projekt barn!"

Sanna Richter

mama

Fakta

Chefredaktör:
Anna Zethraeus

Upplaga: 53.400 (TS
2008 Helår) 66 procent
av upplagan är prenu-
mererad.

Räckvidd: 114.000
(Orvesto Konsument
2008 Helår)

Utkommer: 13 nr/år

Grundad: 2003

Ges ut av: Bonnier
Tidskrifter

www.mama.nu

2003 Tidningen lanseras som "Ny tidning till alla fantastiska mammor!", det första numret har premiärpriset 29 kronor. Tidningen ger en tydlig känsla av att vara ett magasin med en tidningsrygg, lite hårdare pärmor och fint papper.

I chefredaktörens Carina Nunstedts inledning berättas det om en ny tidning som handlar om mammarollen: "Om våra drömmar, om vår livsstil. mama är besatt av livspussel-problematiken och drömmen om en mer jämställd tillvaro. Men vi gillar också mode, glamour, inredning, mat, resor och sköna tips. mama handlar både om vardagen och drömmarna – från blöjbyten till papaplydringar."

I detta första nummer har man också en argumenterande artikel om att dela på föräldraledigheten. De vinner det ger både föräldrarna, barnen och familjen framhålls. Denna följs av en mindre artikel som slår håll på de argument som familjer vanligtvis använder när papporna inte tar föräldraledigt. mama konstaterar att män kan ta lika god hand om barn som kvinnor och att de bör göra det. Punkt. Efter det berättar fyra pappor hur de har gjort (alla har tagit längre föräldraledigheter). Klara ställningstaganden från tidningen alltså.

2008

kostar tidningen 42 kronor och är bort emot 150 sidor lång.

mama har fasta vinjetter som återkommer i varje nummer. De har de en stor intervju med en känd pappa samt en med en känd mamma, hon är också alltid omslagsbilden.

Under vinjetten "reportage" finns större artiklar och ibland kändisintervjuer. Sidan mama smart finns alltid med och ägnas åt vardagspusslet, relationer, tid och pengar. Mode och livsstil är en ganska omfattande del av tidningen. Under vinjetten papa finns Sigges sida med svar till kvinnor som frågar Sigge saker, och kändisintervjun med en berömd man.

Totalt fanns det 18 pappor i mama som vi har analyserat. Inte helt oväntat finns papporna oftast under papa-vinjetterna, cirka 61 procent. Ytterligare 22 procent hittar vi under Reportage, även de är längre pappa-porträtt på kändisar.

mama har med skönhets tips och mer lyx och flärd jämfört med de andra tidningarna. De drar mer åt avkoppling och blandar upp allvarliga artiklar med smink, prylar och kläder. Mama har också med varsin avdelning för gravida och mammor med något äldre barn, 6 till 12 år.

Ett peppande livsstilsmagasin utan pekpinnar för moderna mammor

Det här är "magasinet för mammor som ser massor av möjligheter i familjelivet – både i upp och nerförsbacke i tillvaron." De vill spegla hela mammatillvaron – vara en mix av allt det viktiga, roliga, svåra och stora som det innebär att få barn. Tidningen ska "kasta sig mellan ett brett spektra av ämnen och vill vara både avkopplande och utmanande, skojiga och seriösa". De vill vara uppdaterade, sticker gärna ut hakan och väcker debatt och vill visa att mammarollen kan axlas av många olika kvinnotyper. Läsarna är i genomsnitt 36 år och 80 procent har barn i åldern 0-5 år. Ungefär 80 procent av Mamas läsare är kvinnor och cirka 20 procent är män.

Fokus: Redaktionen

Caroline Geijer,
redaktionschef mama
Foto: Sanna Richter

mama står för ett nytt koncept bland familjetidningarna. De riktar sig specifikt till kvinnor som har barn men som också har kvar sina intressen. Redaktionschefen Caroline Geijer visar oss runt på redaktionen.

– Vi är mammornas tidning och vår idé är att peppa och stärka mammorna i första hand, säger hon.

I en ganska nygjord läsarundersökning visade det sig dock att ungefär 20 procent av mamas läsare är män vilket både förvånade och glädde redaktionen.

– Vi är ju extremt stolta och jättegglade för alla pappor som läser den. Vi har inget sånt här "vi och dom" i tidningen, alls. Vi har ett väldigt tydligt tänk på redaktionen kring jämställdhet och vi försöker, tycker jag, att ha så mycket såna här jobb som möjligt om att dela lika och att släppa in papporna. Men sen är det ju tilltalet, det är en kommersiell tidning och då måste man tänka på att vi är i första hand en livsstilstidning för kvinnor, för mammor, och då blir ju kanske tilltalet också utifrån det ibland. Men det finns inga såna här idéer om att papporna inte hör hemma i föräldraskapet, tvärtom!

Det finns en del singelmammor med i tidningen, kvinnor som skaffat barn själva, separerat eller lever ensamma och där har mama en tydlig standpunkt.

– Vi förutsätter inte i tidningen att det finns en pappa. Vi vill verkligen inte vara en kärnfamiljstidning och förutsätta att man är mamma, pappa, barn. Men vi är ju väldigt vänligt inställda till pappor och vi är för att man delar och att dom träder in. Men tilltalet i tidningen är ju till mammorna. Vi är lite nördiga, vi pratar detaljerat kring faser i hur man känner sig och amningen och mjölkstockning och förlossning och så där. Det är lite som lumpensnack för mammor.

I mama finns det alltid en längre intervju

med en man som tillsammans med ytterligare ett par stående sidor bildar "papa". Även dessa sidor är i första hand riktade till mammorna, som "Sigges sida" där kvinnor kan ställa frågor om män. Det har gjorts försök med att utöka den avdelningen och det verkar ligga nära till hands att tänka sig att där det finns en mama borde det finnas en...

– Vi får alltid frågan "när kommer en papa?" Vi har glatt försökt två gånger med bilagor som heter papa och det tråkiga är att dom har inte visat sig bli särskilt kommersiellt framgångsrika. I vår krassa verklighet när vi gör bilagor och specialer och så, så vill vi gärna se att det ökar försäljningen. Sorgligt nog så har papa-numren inte gått något vidare. Andra specialer som "Resa med barn" till exempel går jättebra för oss. Det är jätteströkt. Men sen är det ju så att livsstilstidningar för män är väldigt svårt.

I kändisintervjuerna som finns med i varje nummer har man ett starkt fokus på pappan som person. De behandlar inget ämne utan pratar rätt och slätt om sina liv, framgångar och fall.

– Idén är helt enkelt att man tror att folk är nyfikna på kända människor. Vi jobbar ganska mycket med bilderna, så att dom är ju oftast väldigt snygga. Men textmässigt så försöker vi verkligen att få de här nakna, öppna, opolerade intervjuerna. Vanliga läsare ska känna att man har mycket mer gemensamt än man tror. Man slipper inte det här jobbiga, att känna sig deprimerad, eller vad det nu är, de här svåra tunga sakerna slipper man inte bara för att man är kändis. Det är jätteviktigt. Idén är att man ska kunna läsa om någon man är nyfiken på och kunna känna igen sig. Det är verkligen inte meningen att göra någon slags idoliserande porträtt av de här människorna.

"Mama är liksom som mammornas motsvarighet till lumpensnack"

Ibland har tidningen fått kritik för vad de intervjuade säger och hur de lever och Caroline poängterar att de som är med inte ska ses som förebilder som tidningen lyfter fram utan att det som sägs får stå för dem. De pappor (och mammor) som är med väljs utifrån vad redaktionen är intresserad av. Det är dock ett krav att de måste ställa upp med sina barn på bild och det görs mycket få undantag. Papporna är något svårare att få att ställa upp, de kan vara lite mer skeptiska än mammorna. Mama har ingen gemensam policy för reportrarna vad gäller hur man ska genomföra intervjuerna eller om något speciellt måste vara med.

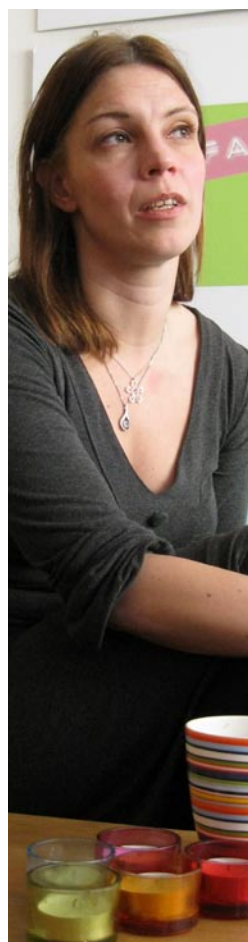
– Vi vill ha en pratig, personlig ton, vi vill gärna att det ska kännas som ett samtal. Men det finns ingen politisk linje bakom det, att alla tycker på ett visst sätt eller så utan alla reportrar skriver olika. Det som är jätteviktigt i mama, som ett signum, är "inga pekpinnar". Och då kan man ibland tycka att allt är okej, om du mår bra så är det okej, och lite så är det. Alla får vara med, oavsett vad man själv tycker.

En hjärtefråga i mama är "Hur gör alla andra?" och det är ofta utifrån den man skriver artiklar om olika lösningar och problem som folk stöter på. Vad gäller representationen säger Caroline att de försöker ha med olika människor, som homosexuella och människor av olika etniciteter, och att de har det regelbundet. Men helst vill man inte göra skillnad och lyfta ut olika grupper utan väva in olika människor på ett naturligt sätt i exempelvis enkäter. Man breddar i alla fall tidningsutbudet en aning genom mama och ger målgruppen "mammor som har kvar samma intressen som innan barnen" en tidning.

– Någonstans tänker vi att varför ska inte mammor få vara lite snygga? Allt kring föräldraskap är så fruktansvärt pråkigt. Vi har tittat lite utomlands (Mama har just lanserats i Holland) och då finns det ingenting i närheten av Mama utan det finns bara de här "jättemammafrutidningarna" eller tidningar som handlar om barnen, och det är ju också viktigt men det är inte samma sak.

mama har under 2008 haft två lite mer radikala artiklar angående föräldraskap och kvinnors makt i familjen. Den ena handlade om att det finns en del kvinnor som är "egomorsor" och helt enkelt inte släpper in pappan, detta tog man tydligt ställning emot. Den andra handlade om hur svårt en man hade att få någon rätt till sitt barn efter att hans före detta flickvän hade sagt att hon gjort en abort av deras barn och det sen visade sig att hon istället hade fött barnet. Caroline säger att de på sätt inte är rädda att sticka ut hakan jämte sin egen läsargrupp men att ingen av dessa artiklar väckte någon större läsareaktion. Så vilka ämnen är det som engagerar?

– Oj, oj, oj, det som är allra, allra värst, som alltid väcker fruktansvärt mycket känslor det är amning. Fortfarande. Alltså amningsdiskussionen i Sverige... är helt galen. Säger någon av våra omslagsmammor någonting som att "äh, jag tycker inte att man behöver amma, jag gav min bebis flaska"...då... då smäller det. Och det kommer mycket från läsare och från sjuksköterskor och så, som tycker att det är förfärligt. Pernilla Wiberg sa att hon tyckte att alla mammor skulle få kejsarsnitt och det var också en sån där grej så att det kom massor med brev. Men sen har vi den här klassiska, en av dem som genom åren fått den största reaktionen och det var i ett ganska tidigt nummer där Charlotte Perelli sa "vissa mammor säger att de inte ens hinner duscha den första tiden och då tänker jag bara "My god, vad gör dom hela dagarna?" Åh. Vad folk blev arga. Dom blev så arga, det kom så mycket brev!

Sanna Richter

"Vi män ska ha tillträde till, och skyldighet att ta hand om, barnen."

Tvåbarnsar, Föräldrar & barn, nr. 2

Vi trodde inte att det skulle finnas så många män i föräldratidningarna. Den fördomen sprack så fort vi tittade i magasinerna – papporna är överallt! De finns på bilder, i texter och svarar på enkäter. Papporna är närvarande, men på mammornas villkor.

Pappornas utrymme

Vår undersökning bygger på längre artiklar där pappan får uttala sig och finns med på bild. De artiklarna utgör en ganska liten del av det totala antalet män och pappor som förekommer i texter och på bild. Det gör det

intressant att också titta lite närmre på det som vi inte undersökt. Sammanställningen av dessa undantag, de pappor som inte talar själva eller bara representeras på bild, är också ett av våra viktigaste resultat just för att de är så många.

Undantag, antal och typ av artiklar vi inte räknat in, analys 2008

	Notiser som rör mäns föräldraskap	Enkät svar där pappor har svarat	Material där män har finns på bild men utan egen talan	Del i en artikel eller artikelserie där män inte talar om sitt föräldraskap	Insändare från pappor	Illustrationer*	Citatpappor	Totalt
Vi Föräldrar	13	23	25	4	14	36	-	165
Föräldrar & Barn	6	16	7	8	13	26	-	105
mama	31	16	64	3	-	51	16	199
Totalt	50	55	96	15	27	113	16	469

*I dessa inkluderas de artiklar som rör föräldraskap där pappor diskuteras men anonyma bilder används

mama är faktiskt den tidning som sammantaget, alla undantag inräknade, har flest män på bild. Trots att målgruppen är mammor och inte föräldrar som de övriga. Det blir begripligt när det sätts i relation till Anja Hirdmans resonemang om homosociala miljöer och konstruerandet av heterosexualitet. I homosociala miljöer – i sammanhang där människor som tillhör samma kön umgås i grupp – skapas hela tiden överenskommel-

ser om vad som tillhör och finns inom gruppen och vad som inte gör det. Det skapas en känsla av ett "vi" och ofta används påtalandet av heterosexualitet som en grundpelare för att gruppen skall hållas fri från sexuella känslor och begär. mama har till exempel i nästan alla artiklar om kvinnor en bild på kvinnan tillsammans med sin man och ibland barn. Det kan man läsa som en markering av heterosexualitet och som en del av

att vara med att skapa vad man, som kvinna, bör önska sig. I mama finns också många små bilder på kända pappor och ett citat med något de har sagt. Det här kan vi i sin tur läsa som markörer för en riktad sexualitet. Vi tänker oss att man har med bilder av män för att man tillskriver sina kvinnliga läsare en förväntad heterosexualitet samtidigt som man markerar begärsriktningen så att man inte går vilse bland alla bilder på kvinnor. mama har också den stående rubriken "mama (hjärta) papa" som ytterligare befäster en heterosexuell, homosocial miljö.

En majoritet av de pappor som finns i magasinerna ges alltså inte något större utrymme till egen talan och/eller reflektion. Det här resultatet har delvis sin förklaring i tidningarnas uppbyggnad. Alla tidningarna har "plocksidor", med lite gott och blandat i, där många av notiserna och enkäterna finns. Vi Föräldrar och Föräldrar & Barn har en seriositet på dessa sidor. Det kan till exempel handla om nya forskningsrön eller andra nyheter kring föräldrar eller barn. De har också en hel del konsumentupplysning där det kan finnas bilder. I mama finns istället plocksidor med kändisar där många

män finns med, mingelbilder från premiärer och dylikt. Notiserna är ofta av en mer populärvetenskaplig art som "kvinnor gillar män som luktar som sin pappa". mama har också en egen kategori, "citattappor", som är en bild och ett citat från en känd pappa. Tidningar bildar en linje utifrån sambandet att ju färre artiklar med pappa i text och bild, desto fler bilder per artikel. Vi Föräldrar som har flest artiklar och störst spridning i tidningen, har i snitt två bilder med papporna per artikel, bilderna upptar omkring hälften av det totala utrymmet. Föräldrar & Barn som har ganska många artiklar med pappor, både i rena "föräldraintervjuer" i och med kändisporträtten och i sitt övriga material har tre och en halv bild på papporna per artikel, de utgör cirka 60 procent av det utrymme som ägnas åt artikeln. Slutligen har mama, där de allra flesta artiklarna i vår undersökning finns samlade under rubriken "papa", i genomsnitt sex bilder med pappor per artikel. Bilderna upptar ungefär 60 procent av materialet, räknar vi bara de stora reportagen utgör bilderna 66 procent. Alltså, ju färre artiklar desto fler bilder.

Pappan står i fullt fokus i de flesta fall där han närvarar i både text och bild. mama drar upp dessa siffror med sina renodlade pappaporträtt, sina djupintervjuer. I alla utom en av mamas artiklar fanns pappan i huvudfokus. Undantaget är en artikel där båda

Huvudfokus 1-4*, antal

	1	2	3	4	Totalt per magasin
Vi Föräldrar	4	14	4	28	50
Föräldrar & Barn	5	7	1	16	29
mama	1	-	-	17	18
Totalt samtliga magasin	10	21	5	61	97

*1 = mkt lite fokus, 2 = delat fokus med annan eller tredje part, 3 = mer fokus mot annan eller tredje part, 4 = fullt fokus (den enda som kommer till tals)

föräldrarna närvarar, pappan får då en etta. Föräldrar & Barn har samma typ av artiklar där man i vartannat nummer har en större intervju med en känd pappa, som även där är med utifrån att han just är känd och pappa. Ju färre artiklar desto högre fokus.

Vi Föräldrar och Föräldrar & Barn har många artiklar där båda föräldrarna är närvarande vilket innebär att de i större utsträckning också har fler pappor som fått delat fokus med den andra föräldern. Delat fokus är den näst största gruppen för båda tidningarna, den är procentuellt ungefär lika stor.

Bilderna tar mycket utrymme i tidningarna, minst hälften av pappans utrymme i förhållande till texten. Den pappa som tidningarna har med är väl representerad på bild, de förekommer på många bilder och i olika situationer och positioner. Det är koncentrerat på familjelivet och många bilder är tagna i hemmet i vardagliga situationer. I de artiklar eller reportage som bara har en bild är denna nästan alltid ett uppställt passivt foto, en representation av familjen. Finns det fler bilder så är de ofta varvade passiva och aktiva. Barn är ofta på bilderna och det ser vi som dels en förankring i tidningarnas genre, det är tidningar

till föräldrar och om barn. Dels uppfattar vi barnen som de som legitimerar pappornas berättelser och åsikter, det är erfarenheten av de egna barnen som ger föräldrarna legitimitet och tyngd i sina uttalanden.

Vi har också undersökt var papporna är porträtterade och om det finns fler personer med på bilderna utifrån att det också säger något om vilket tilltal man vill ha till sina läsare. Här hittar vi att det i Vi Föräldrar och Föräldrar & Barn är vanligast att bilderna är tagna hemma hos papporna eller i en hemliknande miljö. Det näst vanligaste för bägge tidningarna är att bilderna är tagna utomhus, oftast i naturen eller på en lekpark. På tredje plats kommer bilder tagna på någon offentlig plats så

som på biblioteket, på stan eller i en affär. I båda tidningarna har vi ganska stora grupper där vi inte har kunnat säga var bilden är tagen då bakgrunden bara varit en enfärgad vägg eller knappt funnits med, för att vända på det är det inga bilder där det tydligt framkommer att man är i studio. Det tolkar vi som att man återigen är måna om att gestalta ett "verkligt" och vardagsnära familjeliv. Man ska kunna känna igen sig och personerna framstår som vanliga människor.

Sanna Richter och Jenny Ursholm

För att kunna tolka vilket utrymme pappan ges har vi tittat på: Hur mycket och på vilket sätt han framträder i våra tre föräldramagasins texter och bilder. Vi har bedömt vilket fokus pappan har i våra analyserade artiklar, på en skala från ett till fyra.

De räknade undantagen ger en känsla för hur mycket han förekommer i övrigt.

Pappornas jobb

"Det är svårt att vara helt närvarande och stänga av jobbet."

Tvåbarnspappa Vi Föräldrar nr 14

Att pappa arbetar är tydligt. Ju mer intressant yrke han har, ju högre upp på samhällsstegen han befinner sig, desto mer får vi veta om hur han ser på sitt föräldraskap. Och så är han vit och medelklass förstås.

Pappan i föräldratidningarna definieras i hög grad av sitt yrke. I mama är det kändiselitens pappor som i varje nummer ges utrymme till att reflektera över sin roll som förälder. Även i Föräldrar & Barn är det i vartannat nummer kändisar som framträder tydligast i hur de ser på sin papparoll. Det samma gäller även i Vi Föräldrar där det är det någon typ av journalister som i krönikor ges fritt utrymme till reflektion. Generellt i Vi Föräldrar och Föräldrar & Barn framgår det alltid att pappa arbetar – men inte alltid med vad. Det beror på att det är ett annat tema eller ämne som styr artikeln, och inte föräldraskapet i sig. Det är annars faktarutor som avslöjar yrket.

själva som trycker på att de har ett kvinnoyrke, så får man känslan av att det är reportern som fiskar efter det okonventionella i det. Dagbarnvårdaren berättar att barnen inte gör någon skillnad på att han är man och att han själv inte skiljer på barnen utifrån kön. Det är tydligt att de frågor som har ställts vill åt en skillnad – eller kanske klargöra att det egentligen inte finns någon, utan att det är samhällets föreställningar som spökar. Men om det är den skillnaden man vill åt, så tappas det i vad man *inte* ifrågasätter.

I linje med vad Simon Lindgrens Populärkultur och McCombs & Shaws dagordningsteori säger, så är vad som *inte* sägs lika viktigt som det som sägs. Pappan som är dagbarnvårdare har exempelvis barnen i sin dagbarnsbarngrupp under större delen av veckan (han arbetar inte alla dagar). Reportern frågar då om han inte blir trött på kvällarna då haft sina barn hela dagarna. Han svarar att han är ledig efter arbetsdagen och frun är den som tar över. Frun, som även hon har varit på sitt arbete under hela dagen, får alltså sedan fortsätta kvällen med att ta hand om barnen medan han får "ledigt". Mamma

"Det svåraste med att vara småbarnsförälder är att ens egna behov kommer så långt ner på listan"

Tvåbarnspappa
Vi Föräldrar nr 13

Under temat yrke kan också den "vanliga" pappan vara i fokus hos Vi Föräldrar. Men då är det om han har ett okonventionellt yrke. De porträtterar en pappa som arbetar ideellt, en man som är förskolelärare och en man som är ensam om att vara dagbarnvårdare sin kommun. Två av dem får utrymme för att de just har "traditionella kvinnoyrken". Men mer än att det är männen

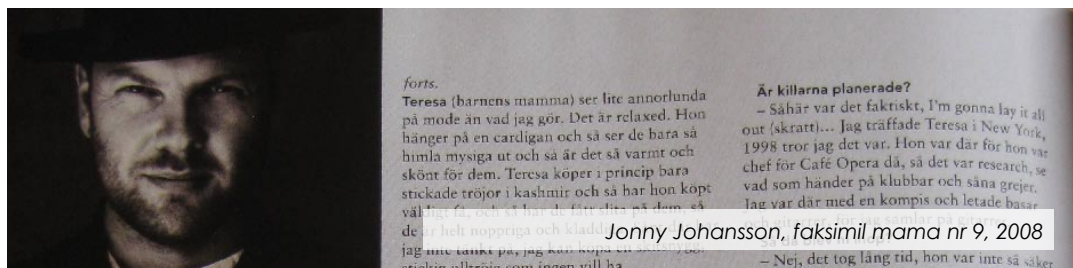

jobbar alltså indirekt dubbelt, medan pappa har fritid efter att han har arbetat. Det ifrågasätts inte av reportern. I Föräldrar & Barn framgår det i en av kändisintervjuerna att han är så engagerad i sitt jobb att första äktenskapet inte höll. Det är journalisten (och arbetsivraren) Janne Josefsson, som i samband med detta konstaterande uttrycker att han vill nu försöka sätta familjen framför arbetet, men att det är svårt för honom. Sen ifrågasätts det inte mer hur han i så fall skall lösa det. Eller om han försöker ändra sig.

I hälften av artiklarna i Föräldrar & Barn framkommer inget kring yrke och föräldraledighet, men både Vi Föräldrar och Föräldrar & Barn kan ge mer utrymme till yrket om pappan är fysiskt eller psykiskt handikappad – och med sitt handikapp uppnått ett viss mått av status i sina åstadkommanden. Handikappen har inte låtit hindra dem. I mama arbetar männen genomgående väldigt mycket. Acnes skapare Jonny Johansson grät i flera dagar när han första son kom till världen, men inte för att han var rörd som reportern trodde - utan för att han såg hur han inte skulle ha tid till sitt eget längre:

"Rörd, jag tror bara jag kände "Hur ska det gå med mitt band? Hur ska det gå med mitt jobb?"

Ur Mama, nr 9, 2008

Vi får genomgående känslan i alla tre föräldramagasin som att det är naturligt att pappor arbetar mer då det oftast får stå oemotsagt och sällan ifrågasätts. Ylva Elwin-Novaks diskussioner kring mamma – och pappapositionerna ifrågasätts inte. Vi ser istället tydligt att dessa positioner befästs av tidningarna, både direkt och indirekt i texterna.

I mama bekräftar man pappans status på ytterligare ett plan – på bild. Till skillnad från Föräldrar & Barn och Vi Föräldrar som gärna använder sig av hemmiljö på nära avstånd för att skapa närhet med läsaren, så gör mama det motsatta i större utsträckning. Bilderna är överhängande tagna i studio, om än hemmiljö kommer tätt därefter. Endast sju procent av bilderna är tagna utomhus och det kan man förmoda oftast är i anslutning till någons hem. mama är också den tidning som kanske lägger ner mest på sina bilder i en helhet, De är många, tar mycket plats i förhållande till text och är mer varierade i poser än i övriga magasin. Det är genomgående lite aktivitet på bilderna. Papporna är alla stylade, och redaktionschefen Caroline Geijer bekräftar att det är ett stort arbete som läggs ner bakom bilderna. De har flest bilder på ett längre avstånd än de övriga magasi-

"Mitt arbete är så uppslukande, jag var rädd för att vi skulle bli ojämlika om ett barn kom. Det fick bara inte hända."

*Pappa till en ettåring,
Mama nr 5*

nen, vilket Anja Hirdman menar är ett sätt att skapa ett mer formellt och opersonligt förhållande till läsaren. Man befäster på så sätt pappans kändisstatus.

Barn och mama tippar medelavståndet istället över till att bli den största gruppen, följt av närbilderna. Andelen bilder tagna från längre avstånd fördubblar sig i relation till varandra så att Vi Föräldrar har fem procent, Föräldrar och Barn tio procent och Mama tjugo procent. Det kan man då via Anja Hirdman tolka som ett samband med att de antal bilder på "elitpersoner" i form av kändisar som respektive tidningar har.

Ungefär hälften av alla papporna tittar in i kameran, det är det vanligaste i alla tidningarna. Tittar man inte in i kameran är det vanligast att man tittar på sitt barn. Det tänker vi oss har att göra med skapandet av en vardaglighet och verklighet. Det är många uppställda bilder men de varvas ofta med händelsebilder som just för att ge känslan av familjelivet med kläder som ska på och känslor – framförallt kärlek.

I Vi Föräldrar tar man sällan upp föräldraledighet, om det inte är ämnet för artikeln. Temat förekommer dock med jämna mellanrum under 2008. I Föräldrar & Barn har de ett par artiklar om föräldraledighet under samma år. De exempel man lyfter upp är då endast familjer som delat lika på föräldraledigheten. I mama tas inte föräldraledighet upp alls när pappans barn är lite äldre, reportern fokuserar alltid på något aktuellt gällande arbete eller relationer i nuet. Men att vissa av papporna istället arbetar extremt

Föräldrar & Barn är den enda tidningen som har bilder på en pappa på jobbet (undantaget pappor som jobbar hemifrån). Det är i ett reportage om en professionell hockeyspelare där bilderna är tagna i klubbens lokaler och omklädningsrum. På så sätt bekräftas även här pappans utrymme genom hans yrkesroll, fast på bild.

En absolut majoritet av alla tidningarnas bilder är tagna nära eller på medelavstånd. Det förstår vi som att tidningarna är angelägna om det personliga tilltalet. Vi Föräldrar är den tidning som har flest närbilder – de är den enskilt största gruppen av bilder, tätt följt av medelavståndet. I Föräldrar &

Anja Hirdman talar om att man i journalistiska bilder av "vanliga människor" oftast har dem stillasittande och med blicken i kameran. När blicken istället riktas mot någon annan i bilden eller på saker, så kan det i pressbilder förstärka intrycket av att bilden dokumenterar en verklighet. Som att kameran bara råkade vara där när personen interagerade på det här sättet med någon eller något annat. Det kan på samma sätt ge känslan av ett "nu" och förklara att personen på bilden är för upptagen och mitt i sitt för att posera för en kamera.

Närheten i bilderna:

Anja Hirdman lägger också betydelse vid hur man använder avståndet i bilder och vad detta ger uttryck för. Närbilden innebär ett intimt eller personligt tilltal, det illustrerar ofta reaktioner eller känslor. Medeldistansen innebär ett socialt tilltal, personerna porträtteras utifrån sin samhällsposition eller i egenskap av någonting. Personen tar ungefär lika mycket utrymme som bakgrunden i bilden. Långdistansbilder uttrycker ett mer opersonligt och formellt tilltal. Kameravinklarna signalerar också olika saker och ger betraktaren dess position till dem på bilden. En bild tagen ovanifrån ger betraktaren en slags symbolisk makt över det som bilden visar medan en bild tagen underifrån ger auktoriteten till den som porträtteras. Tar man kortet i jämnhöjd med dem på bilden signaleras ett jämlikt förhållande, att man är på samma nivå.

"Idag har jag makalöst bra kontakt med de där tjejerna. De kommer till mig och pratar om precis vad som helst, killar och andra tjejgrejer. De gör ingen skillnad på mig och sin mamma."

*Tonårspappa som varit föräldraledig,
mama nr 1*

"Man sitter i skiten allt som oftast och ibland blir man knäckt och börjar gråta för att det är så jobbigt."

*Tvåbarnspappa,
mama nr 9*

Pappan är i alla magasin övervägande från medelklassen, allt från låg till övre. Föräldrar & Barn och mama har i sina djupintervjuer nästan uteslutande män från övre medelklassen. Pappa är också vit. Endast elva pappor av totalt 109 var av annan etnicitet än vit. När annan etnicitet framträder är det övervägande pappor som talar utifrån situationen i sina länder specifikt där de också är bosatta. Det är i ytterst få fall är det invandrarsvenskar. I Sverige finns det över en halv miljon människor som har svenska som andraspråk.

mycket den första perioden av barnens liv framgår, som i intervjuerna med Rennie Mirro, Måns Möller och Gert Fylking bland annat. Räknar man in de gamla papporna (i ålder räknat) vid deras första barn, hade också de hamnat i den kategorin.

Föräldraledighet omnämns i de flesta fall bara redovisande ("jag har tagit en tio dagar") eller genom ett spontant, känslomässigt uttryck ("det är det bästa jag gjort"). Det framkommer inte hur de resonerade kring det. På det stora hela finns inga direkta reflektioner utan man berör bara pappaledigheten som hastigast. Det framgår inte hur man löser det ekonomiska med ledigheter, eller hur de aspekterna drabbat familjelivet, med något undantag. Tolkningen vi gör är att frågan om föräldraledighet sällan ställs, trots att papporna själva kan säga att de arbetar extremt mycket. I många artiklar kan man utläsa att det finns/funnits någon form av ledighet, men det går inte att avgöra om det är på grund av flexibelt arbete eller uttagen föräldraledighet.

Vård av barn, tas upp extremt sällan i samtliga tidningar. Det görs inte heller i de längre, lite mer djupgående porträtten av papporna, vilket kan implicera att det inte förväntas av dem. Men förvånansvärt finner vi att även

Vi föräldrar, som har många problemorienterade artiklar med barns sjukdom i fokus, saknar reflektioner på hur familjerna påverkas av de praktiska lösningar de tvingas göra. Hur man förhåller sig till vabbande finns bara i periferin. Det trots att ämnet kan vara sjukdomsfokuserat och med deras uttalade ambition att vara praktiskt vägledande.

Vad pappa gör på fritiden är inte särskilt intressant. Fritidsintressen kan förekomma i faktarutor, eller om ämnet som i Vi Föräldrar nummer 8, är "egentid". I en artikel i Föräldrar & Barn nämns det i en familj där sonen har autism att fritidsintressena sätts på undantag för att kunna finnas där för barnen. I mama gör vi tolkningen att många, på grund av sina tidskrävande och ofta kreativa yrken, likställer sitt arbete med ett slags fritidsintresse. De egna intressena är egentligen aldrig i fokus, utan kan omnämnas lite lätt redovisande i vissa texter ("jag gillar att laga mat").

Jenny Ursholm

"När jag kommer hem blir jag helt superförälskad i hela familjen. Och värsta grymma farsan."

*Tvåbarnspappa,
mama nr. 11*

För att kunna tolka pappan som samhällsvarelse har vi tittat på följande områden:
Mannens yrke och plats i samhällslivet. Hans klass och etnicitet.
Om föräldraledighet och VAB (vård av sjukt barn) tas upp i samband med yrket. Om fritidsaktiviteter omnämns.

"Efter tio år i terapi vågade vi skaffa barn"

Pappa till en ettåring, mama nr 5, 2008

Pappornas relationer

Positionerna första- och andraförälder utgår från Ylva Elvin-Nowaks mamma- och pappapositioner men koncentreras kring förälderns relation till barnet. Att vara förstaförälder innebär det praktiska från mammapositionen, man har utvecklat den "fiskmåsblick" som gör att man på förhand vet när det är dags att köpa nya vinterstövlar till barnet, när det ska bokas tandläkarlid, vilka barnets kompisar är, hur barnet verkar må, var tv-spelen har hamnat och så vidare. Man har en närvarande relation till sitt barn både fysiskt, psykiskt och praktiskt. En andraförälder kan istället vara en person som inte har full koll på barnet, som helt enkelt inte har huvudansvaret. I en tväsam relation behöver föräldrarna inte inte varsin position utan man kan dela eller växla.

Mamma har huvudansvaret. Pappa har mindre koll på barnens emotionella och praktiska behov. Han vet inte om det var friluftsdag idag eller om det var nästa vecka. Hans relationer är nära och kärleksfulla men kompliceras inte.

Första- och andraförälder är ett sätt att titta på fördelningen av huvudansvaret kring barnen. Pappan framträder främst – och inte helt oväntat – som andraförälder. Det är i närmare hälften av de artiklar vi analyserat, vilket innebär att det är mamman som har mest ansvar för barnen och hemmet. Det är inte särskilt många pappor som tillsammans med sin partner verkar dela på ansvaret. Näst vanligast framställs han som förstaförälder, sedan kommer likaförälder. Totalt var det cirka tio procent av alla pappor vi inte kunde kategorisera. Det berodde främst på att ämnet var i så pass starkt fokus att det var svårt att dra några slutsatser kring ansvarsfördelningen utan att vara alltför godtyckliga.

Magasinen har en likhet: När papporna har större fokus i artiklarna och framställs som förstaförälder, så har de också fått komma till tals kring sitt eget föräldraskap i högre utsträckning. Andraförälderspapporna har till viss del reflekterat de med, men då mest i form av oro, som exempelvis när barnet lidit av en kronisk sjukdom. Och det handlar oftast bara om ett par kommentarer. Många reflektioner görs generellt också i relation till barn och tid. Barnen tar mer tid än vad de hade trott.

När det kommer till hur pappans relationer framställs så skiljer det sig lite mellan tidningarna. I Vi Föräldrar ligger fokus oftast

Första- eller andraförälder*, antal

	Förstaförälder	Andraförälder	Likaförälder	Framgår inte	Totalt per magasin
Vi Föräldrar	15	25	3	7	50
Föräldrar & Barn	7	12	7	3	29
mama	4	8	5	1	18
Totalt samtliga magasin	26	45	15	11	97

* Förstaförälder = den förälder som framställs ha huvudansvaret för barnen, andraförälder = den förälder som framställs ha mindre ansvar, likaförälder = framställs som föräldrarna har delat ansvar kring barnen

"Ibland matade jag Kerstin medan hon ammade så att hon skulle få tid att sova lite."

*Tvillingpappa
Vi Föräldrar nr 6*

på föräldrarna, och deras relation sinsemellan, utöver de ämnen som tas upp. Ämnena är det som konsekvent tar mest plats. De är ofta någon form av problem eller en traumatisk händelse man genomlevt. Det finns få renodlade reflektioner om föräldraskapet och är inget som ges ett naturligt utrymme. Mindre än hälften av alla artiklar innehåller det. Uttryck för oro eller längtan kring barnen förekommer lite oftare, men oftast utifrån ämnet snarare än vardagen. Men trots det porträtteras papporna i hög grad som vardagspappor.

I Föräldrar & Barn finns det bra mycket mer utrymme för mannen att reflektera kring sitt föräldraskap och relationerna. Det beror främst på de något mer djupgående kändisintervjuerna som återkommer om pappor i vartannat nummer. De är dock inte lika omfattande och består inte av samma "elit" inom kändisvärlden som i mama. De utgår också ifrån ämnen som nattskräck, sömnproblem, o.s.v., men fokus ligger mer på barnen. De är inte heller lika problemorienterade i de artiklar där pappan är med som Vi Föräldrar, bara någon enstaka artikel präglas av det.

På ett sätt kan Föräldrar & Barn tolkas som något mer radikala i sina val av pappor och vad de ger uttryck för än i de övriga två magasinerna. Exempel på detta kan man se i en av deras kändisintervjuer där en hockeyspelare porträtteras. Han reflekterar över att man inte "kan" ta föräldraledigt inom hans yrke, vilket spräcker illusionen om att det handlar om att "kunna" – för i praktiken kan ju alla det. Så man lyfter fram ett problem och en föreställning som sällan syns genom detta porträtt. Å andra sidan motarbetar tidningen den effekten det skulle kunna ha, då de inte problematiserar denna föreställning, utan snarare ger hockeyspelaren som tog ut pappaledigt en eloge för det. Trots att det var på grund av att hans fru blev sjukskrivet för utmattningssyndrom.

Papporna i mama är överlag väldigt olika, utöver att de alla är framgångsrika och kända genom sina yrken. Artiklarna är relativt

nyanserade då både bra och dåligt framhålls kring deras egen relation till faderskapet. Men, det är alltid så att det varit dåligt, nu är det bra. Det är något svårt pappan har tagit sig igenom, antingen i att bli förälder, med arbetet eller i relation till sin partner. Det har dock alltid med hans personliga liv att göra, aldrig utifrån ett givet ämne till skillnad från de andra magasinerna. Gemensamt för alla tidningar är att det slutar alltid med att föräldrarna (eller pappan specifikt) blivit stärkta utav en händelse. Det löser sig alltid i slutändan.

Intresset för personen – mannen bakom pappan – blir intressant först när han nått en viss kändisstatus via sitt arbete. Men det är sällan mannen själv som säger något om det, snarare är det via framställning och beskrivningar av reporter eller partner. I mama finns det exempelvis alltid en stark reporter närvaro i form av utskrivna frågor och målade beskrivningar av papporna, även som män. Ulf Ekberg, från Ace of Base, blir beskriven:

"Ulf, idag driftigt mellanat, noggrant blonderad och i som det verkar fin fysisk form, är ett fängslande sällskap – uppmärksam, klipsk, charmig och konverserar med självförtroendet och manéret hos den burne ledaren, därtill räknar han i bekantskapskretsen sådana som Bill Clinton och Jack Nicholson."

Ur Mama nr 10, 2008

"Hon ler mycket, och jag blir röd varje gång"

*Pappa till fyramånaders bebis
Vi Föräldrar nr. 13*

Ulf Ekberg, mama nr 10, 2008

Nära. Faksimil mama nr 10, 2008

Det, medan Gert Fylking utmålas som gubbsjuk då han har en bra mycket yngre fru. Det är dock överlag i magasinerna relativt ointressant i hur pappan ser på sig själv som man.

När det kommer till relationerna mellan pappan och barnet/barnen framställs de oftast som nära och kärleksfulla. I Vi Föräldrar tar väldigt

sällan upp denna relation, man går aldrig djupare in på det. Relationen till mamman beskrivs ofta ytligt och som att de är samarbetspartners – det är stöttande och kärleksfullt. Alla relationer framställs överlag på ett okomplicerat sätt. Det finns inga fnurror på tråden – förutsatt att inte ämnet behandlar specifika problem inom dessa relationer. mama är den tidning som genomgående ger mest utrymme till reflektion kring dessa relationer med sina pappaporträtt. Föräldrar & Barn är något slags mellanting av de två andra magasinerna, vilket kan ses som en naturlig följd av deras blandning mellan reportage om föräldrar/barn, och deras återkommande kändisporträtt på pappor. De okomplicerade relationerna förstärks också genom bilderna. Det porträtteras ofta som antingen lite busigt eller lekandes, alternativt som nära och mysigt mellan pappan och barnen.

Tidningarna skiljer sig dock lite åt i vad männen gör med sina kroppar på bilderna. I mama är den största gruppen de som bara ser avslappnade ut, med eller utan barn. De är ungefär en tredjedel. Den näst största gruppen i mama är de pappor som gör något med sina barn i bilden, som att leka, klä, läsa eller så. Även i Föräldrar & Barn är dessa grupper störst, där är de lika stora. En skillnad mellan tidningarna är att Vi Föräldrar

och Föräldrar & Barn har några procent vardera med pappor som ser trötta och/eller ansträngda ut. Det finns inte alls representerat på bild i mama. Vi tror att det kan ha att göra med dessa båda tidningars större ambition att skildra ett "vardagsliv" med familj, medan mama inte på samma sätt ger sken av att spegla en vardag utan klart och tydligt också ägnar sig åt underhållning.

Med utgångspunkt i Anja Hirdman kan man säga att alla tre tidningarna skapar tydliga bilder av "vi" där mama står för det mest homosociala, enkönade. mama har genomgående ett kvinnligt tilltal, av och med kvinnor som är mammor. Vi Föräldrar skapar sitt "vi" med läsarna genom föräldra relationen och vardagen, tillsammans med beskrivningen av det stöttande förhållandet dem sinsemellan. De är också den tidning där pappans partner är med på flest bilder. Det tänker vi ytterligare förstärker deras ambition med fokus på föräldrarna. Män förekommer frekvent och gestaltas ofta med både passiva och aktiva bilder i samma artiklar. Föräldrar & Barn har istället barn på allra flesta av sina bilder, det i sin tur förstärker tidningens fokus på barnen. Här blandas kändisar och vardagliga människor, djupare intervjuer med kortare notiser och ämnesbaserade artiklar.

Vi har utifrån Yvonne Hirdmans resonemang om hur skillnader görs utifrån kön också försökt utläsa hur fördelningen av

"Jag inser att jag åter har gått i fällan och stressar utan att jag har något att stressa för."

Trebarnspappa
Föräldrar & Barn nr 10

"Det är jävligt kul med en bebis. Och fantastiskt att få uppleva det en gång till. Sedan är han så söt, så jättesöt!"

Fyrabarnspappa med en nyfödd
mama nr 1

"I slutet satt Helena på en förllossningspall och då satt jag bakom och höll om henne och kunde känna hur hon tog i. Då kändes det verkligen som att det här gör vi tillsammans."

*Helt nybliven pappa
Föräldrar & Barn nr 3*

"Generellt tycker jag nog att barnen har det tryggt"

*Trebarnspappa
Vi Föräldrar nr. 11*

praktiska sysslor (som städning, diskning) mellan föräldrarna och fysisk aktivitet med barnen tas upp i artiklarna. Men det tas sällan upp utifrån kön. Emellanåt kan det ges uttryck för att man som pappa är ute och leker mer med sina barn, exempelvis i lekparken, men inte mer än så. Och det är oftast porträtterat på bild, men inget man tar upp i texten.

Omsorg och omvårdnad diskuteras oftast inte utifrån kön i artiklarna. Men återigen kan vi använda oss av Simon Lindgrens analysmetod på den textuella nivån, och tolka utifrån det som utlämnas, istället för vad texten direkt tar upp. Pappan i artikeln kan till exempel arbeta mer eller ha ett stort fritidsintresse som tar mycket tid och på så sätt inte närvara fysiskt i lika stor utsträckning som den andra parten, mamman. En rimlig slutsats är att det då är mamman som har omsorgsrollen. Det görs på så sätt tydligt att det inte ses som något konstigt att det just är mamman som har den rollen. Det ifrågasätts eller problematiseras inte alls i artiklarna. När omsorg och omvårdnad väl tas upp är pappa oftast artikelns huvudperson, och det delade eller större ansvaret inom föräldraskapet blir en aspekt man lyfter fram. Pappan blir en vardagshjälte.

Övergripande för alla artiklar där mamma och pappa är med så har pappan färre tal-

"Första året med första barnet är överspönt. Man grälar om allt, från om barnet ska ha mössa eller inte till vilken mat barnet ska äta."

*Tvåbarnspappa
Vi Föräldrar nr 4*

minus och kommer till tals senare in i artikeln. Mamma har tolkningsföreträde. Det görs tydligt när det är hon som tolkar deras familjeliv i form av såg som "vi gör...", "vi tycker...". Ett av de tydligare exemplen finns i Vi Föräldrar nummer 13 där

mamma Maria har 13 talminus och pappa Stefan fyra. I fem citat framgår det inte vem av dem det är som pratar. Pappan blir ofta förbisedd i artiklar där fler ingår. I artikeln "Man oroar sig för precis allt" där flera föräldrar talar om barn och oro, finns det en pappa som tydligt uttrycker att han inte är särskilt orolig. Men rubriken och titlålet i artikeln i övrigt fokuserar på att föräldrar i allmänhet är oroliga för precis allt. Han försvinner i detta. Med utgångspunkt i det exemplet kan vi dra paralleller till Ylva Elvin-Nowaks resonemang om mamma- och pappapositionen. Ämnena är genomgående kopplade till mammapositionen, så som den ständiga skulden, oron och att inte räkna till. Andra åsikter ges inte det utrymme. Pappapositionen å andra sidan stärks i att pappan sällan reflekterar över sin roll som pappa. Han verkar aldrig ha några större bekymmer med sina relationer, eller ifrågasätta sig själv som förälder.

Jenny Ursholm

För att kunna tolka pappans egna reflektioner har vi tittat på följande områden:
Hur hans relation till mamman och barnet/barnen framställs.
Om, och i så fall vad, han uttrycker i reflektion kring sitt föräldraskap.
Hur han ser på sig själv som man.
Om han reflekterar kring sin uppväxt, eller sig själv i släktleden.
Vad han ser som styrkor och svagheter som pappa.
Om han är nöjd med sig själv som pappa eller vill förbättra något.
Om det framkommer skillnader utifrån kön gällande barnen på två områden: omsorg och omvårdnad samt praktiska sysslor och fysisk aktivitet.

Schabloner

När vi tolkade artiklarna i sin helhet kunde vi kategorisera den pappa som gestaltas. Det kan vara pappans egna ord som avgjort vilken pappa han framstår som, beskrivningen av honom från mammas eller hur journalisten har valt att beskriva situationen. Vi kunde urskilja fem varianter av pappor i magasinerna.

Vardagspappan

Vardagspappan är en pappa som är närvarande i familjelivet. Han uttrycker känslor inför sina barn, antingen direkt till dem i texten eller så finns det med i beskrivningen av honom. Han är omhändertagande och prioriterar sina barn när han är hemma. Ofta framställs vardagen som mysig och familjär.

De flesta män som framträder i magasinerna är vardagspappor. Med cirka 46 procent ligger denna schablon i topp. Även i de indivi-

duella genomräkningarna av tidningarna finns vardagspappan i majoritet.

Relationerna till andra parter och framför allt till barnen framställs oftast som okomplicerade för vardagspappan. De beskrivs genomgående som nära, stöttande och kärleksfulla. Ett typexempel på en vardagspappa är när Månadens pappa i Vi föräldrar i sin krönika beskriver ännu en sömlös natt med sin yngsta son. Han målar upp bilden av hur han mitt i natten sitter med sonen som snuttar på nappflaskan. Han snusar i sonens hår, beskriver hur gott det luktar och glädjen över att han får uppleva dessa nattliga stunder. Trots sömnbristen.

Rationella pappan

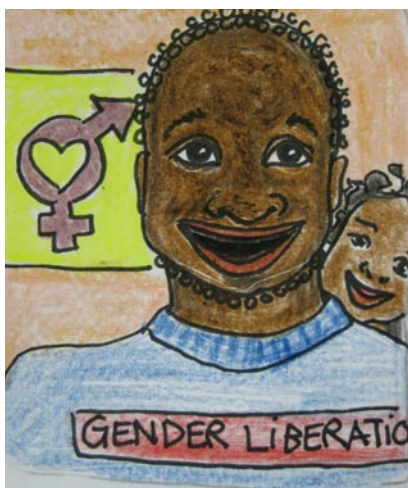
Den rationella pappan är ganska närvarande i familjelivet. Han använder inte känslouttryck för att beskriva sitt föräldraskap utan är rationell och förnuftig i resonerandet kring sina barn vad gäller uppfostran och eventuella svårigheter.

Vår rationella pappa hamnar på en andra plats. Även här gäller det också individuellt för magasinerna, med tillägget att han delar plats med velvetpappan i Föräldrar & barn. Ett exempel på hur den rationella pap-

pan resonerar är när han konstaterar att på grund av *hur barnen är* (lugna) så *behöver han inte oroa sig*. Det finns en distans i förhållningssättet till barnen, det känslomässigt nära banden till dem färgar inte av sig. Även här har vi funderat kring hur han framställs i de artiklar där en annan part finns med. I artiklar där problem eller trauman står för den dramaturgiska konflikten, har vi ibland fått intrycket att han finns med för att balansera upp den ofta något "neurotiska mamman". Vi tror alltså att val av citat från journalisternas sida kan ha spelat roll i hur vi har tolkat pappan – eller så har helt enkelt relationen sett ut så.

Framgår inte

I vissa fall går det inte att klassificera pappan till någon av dessa schabloner. Den vanligaste orsaken till detta är att pappan helt enkelt inte fått tillräckligt med plats i artiklarna så att en kategorisering som enligt ovan har inte varit möjlig. I Föräldrar & barn gick det i tio procent av våra artiklar inte att utläsa till vilken schablon pappan tillhör. Det beror på att han fått så pass litet utrymme i texterna att vi inte kunnat generalisera utifrån det.

Velourpappan

Velourpappan är en politiskt medveten pappa som är mycket genomtänkt kring jämställdhet i föräldraskapet. Det framgår av honom själv eller av hur han beskrivs i texten att det är ett aktivt agerande som ständigt görs och reflekteras över. Här framgår det oftast att mamman "naturligt" tar mer ansvar, vilket då pappan är medveten om och jobbar för att förbättra. Han också reflektera över en samhällelig orättvisa i att man som pappa ofta marginaliseras.

Arbetspappan

Arbetspappan är till stor del frånvarande i familjelivet. Han arbetar mycket och har ofta en karriär som tar mycket av hans tid borta från hemmet. Det utesluter inte att han

Förstagångspappan

Förstagångspappan har bara ett barn, vilket inte är över året. Han befinner sig i en nyförelskelsefas med sitt barn och bejakar undret med att en liten människa kommit till

är närvarande när han är hemma, men det är han sällan. Han kan sällan uttala sig allför detaljerat kring barnen, då det är den andra parten som har huvudansvaret.

Arbetspapporna och velourpapporna ligger båda på cirka 11-12 procent i representation totalt. Ett beskrivande exempel på en velourpappa kan vara, så som i Vi föräldrar nummer 6, är en man som uttrycker när han reflekterar över anknytningen till sitt barn att "Pappan måste själv aktivt ta tag i relationen till sin bebis" och "Tyvärr hamnar man lätt i den traditionella rollen, där mannen går till jobbet". Det visar på en medvetenhet kring sin roll som pappa i relation till mamman, och att han tänkt igenom, indirekt, mammans och pappans olika positioner i föräldraskapet. Janne Josefsson, skjutjärnsjournalisten, är istället ett bra exempel på en arbetspappa ur Föräldrar & barn. Han konstaterar att han arbetar för mycket, men det är också det hela. Arbetet är hans passion, och inga uttryck ges för om eller hur en eventuell förändring kring detta skulle ske.

världen. Det styr hans framställning, några djupare reflektioner kommer ofta inte fram, men det på grund av erfarenhetsbrist. Förstagångspapporna är få och framträder oftast i Vi föräldrar. Vi hittar honom i artiklar som har att göra med förlossning, amning och spädbarnsmassage. Denna nyförelskelse till barnet tar sig uttryck hos en pappa i mama där han beskriver sitt nya familjeliv som att han "nästan skäms för att de är så lyckliga", och hur underbart han tycker att de är att de alla får vara hemma ihop.

Text: Jenny Ursholm
Illustrationer: Sanna Richter

Mäns föräldraskap

Thomas Johansson, professor, foto: Sanna Richter

Thomas Johansson är en aktiv professor i socialpsykologi, han forskar kring föräldraskap och manligheter. Han kan konstatera att bilden av män och föräldraskapet i stort har förändrats mycket under de sista fyrtio åren.

Män betraktas nu som föräldrar och det finns en konsensus kring att jämställdhet är något bra.

– Pluralismen är större, alla dessa röster som finns, och samtidigt som det finns... Det här att lyfta fram icke-heterosexuella eller invandrare, det finns ju inte utan det är en väldigt homogen publik man riktar sig till. En vit, heterosexuell medelklass, säger han.

Hur tror du att de män som läser de här tidningarna påverkas av dem, de har ungefär 20-30 procent manliga läsare?

– För vissa män tror jag att det bara bekräftar bilden av hur de har det. Hyfsat jämställda, delar lite på föräldraledigheten, hemma en två-tre månader, och så vidare. Jag tror att det bekräftar bilden, "det är jag" liksom. Sen om man inte har tagit någon föräldraledighet så kanske man får någon idé i alla fall. Vi

har ju i Sverige, i kulturen, signaler om att vi ska vara jämställda, att det är något bra. Många män ser nog på sig själv som jämställda, fast det kanske inte är riktigt fullt ut. Det tror jag är en ideologi som är stark. Det är väldigt svårt att som man sitta och säga att "Jag har minsann inte delat på någon föräldraledighet utan jag är man och är ute och mekar med bilen". I vissa grupper kanske det går bra men jag misstänker att det inte är helt vanligt, säger han och fortsätter:

– Det finns en liten grupp som delar, tar halva. Och så finns det en ganska stor grupp som tar två månader, de flesta tror jag. Och sen finns det en del som inte tar ut någonting alls, och dom drar ner statistiken under tjugo procent. Men det är viktigt att lyfta fram det också, att det sker en viss förändring, det finns faktiskt jämställda män.

Varför tror du att så få män läser de här tidningarna, och nästan inga köper?

– Dels är det ju det att män läser mindre över huvudtaget, både böcker och tidningar. Och hur ska man förklara det? Det är någon slags manlig kultur där man gör andra grejer, man har gör saker istället, går ut och mekar med någonting, bygger eller snickrar. Det finns en sån manlig kultur som krockar med läsandet, det är någon slags kulturell fostran.

Hur upplever du att män förbereder sig för ett föräldraskap?

– Det finns de här som man träffar på som faktiskt läser ett antal böcker och tidningar. Och vanligare och vanligare tror jag att man i alla fall läser någon bok. Eller så har man bara någon bok som man bläddrar i som kvinnorna har köpt. Sen tror jag att många föräldrar tycker att man går på de här kurserna på MVC och tycker att det är bra. Sen tror jag att många tycker att det inte är så konstigt att vara förälder. Men det finns ett

säkert om man har flyttat hit från ett annat land och inte alls känner igen sig.

Då är ju frågan om det är ett problem rent principiellt när deras målgrupp är just vita medelklasskvinnor, det kanske inte är tidningens största problem att måste bredda sig?

– Det är ju ett kulturellt problem att man skapar en viss bild av familjen, men för tidningen behöver det ju inte vara ett problem, så länge de säljer. Dom vet nog vad dom gör dom här tidningarna, ha ha. De är ju med och skapar och konstruerar en bild av den icke så mångfaldiga familjen.

"Det är ju ett kulturellt problem att man skapar en viss bild av familjen, men för tidningen behöver det ju inte vara ett problem, så länge de säljer."

ökat intresse för både böcker och tv-program, framför allt från medelklassen. Det finns ju grupper också på nätet, diskussionsforum och så där män aktiverar sig.

Hur tror du då att kvinnor påverkas av de här tidningarna?

– Jaaa... Dels handlar det ju mycket om igenkänning, om hur man känner igen sig, får bekräftelse. Sen får man väl en del småtips också och det kanske är mer det som det handlar om än det här stora. Sen tror jag att tidningarna är med och formar våran bild av familjen på ett mer övergripande sätt. Det är klart att tidningarna skapar en bild av familjen, av hur det ska se ut. Jag har pratat med en del homosexuella fäder och de upplevde till exempel att mycket av litteraturen inte riktar sig alls till dem, det är så uppenbart riktat heterosexuella så då läser man ju inte det tillslut. Det stöter bort vissa. Detsamma

Thomas Johansson har också åsikter om en del av de teoribildningar som omger barn och föräldraskap och som finns återgivna då och då i tidningarna.

– Den här utvecklingspsykologin är rätt föräldrad kan jag tycka, det här med oidi-pustänkande och stadiumtänkande och allt möjligt tokigt, det lever kvar starkt.

Thomas verkar inte heller så imponerad av de mer liberala individorienterade idéerna med en platt organisation av familjen, där alla får komma till tals och vara på samma nivå.

– Barnperspektivet har blivit så jäkla viktigt nu, det är ju Jesper Juul och det. Man ska lyssna på barn, prata med barn. Det är svårt att veta vad man ska få fram ur det, ha ha.

Sanna Richter

Dagens sanningar

"De råd och teorier som förs fram av olika experter måste alltid sättas in i ett kulturellt, socialt och politiskt sammanhang. Alla tillsynes objektiva råd om hur man ska fostra sina barn och förhålla sig till olika frågor kring barnuppfostran är i själva verket alltid inbäddade i en viss samhällssyn och politisk profil." *Experthysteri*

Thomas Johansson gått igenom vilka tankar och råd som är de dominerande i expertlitteraturen från 1970-talet och framåt i boken *Experthysteri*. Med experter menas egentligen alltifrån vetenskapsmän till självutnämnda föräldraproffs.

Thomas Johansson beskriver 1970 talet som ett uppvaknande med velourmän och diskussioner om män som ska bli pappor. Föräldrarna och familjen ifrågasätts och man frågar sig om alla verkligen är lämpade att bli föräldrar? Skulle man kunna ha något slags föräldrakörkort? Familjen är inte längre något självklart och oproblematiskt och skilsmässorna ökar. Man tänker sig att män måste fostras till att bli föräldrar, ändå finns det mycket hopp om ett gott föräldraskap. En slags demokratisering av familjen sätter igång, man tänker att barnen påverkas av föräldrarna men att föräldrarna påverkas också av barnen. Man tror nu att barn föds med många fler färdigheter än tidigare, att de kan och känner mer än man trott och att de bör respekteras.

Under 1980-talet riktas mer forskning mot mäns föräldraskap och man kommer fram till att pappor också kan vara bra föräldrar. Ofta är det psykologer som gör den här forskningen, spädbarnsforskning. Åttiotalet är en blandning av att man tar fram den här bilden ytterligare och samtidigt finns det en del som säger "Varför har ingenting hänt? Papporna är ju inte hemma med sina barn och det är fortfarande otroligt ojämnt". Det kommer ett nytt behov av flexibla gränser och regler. Reglerna ska dock aldrig gå före barnen, de får inte bli rigida och förtryckande. Sociologin har enligt Thomas Johansson sipprat ut i samhället och det är inte längre provocerande att tala om könsroller. Sociala och kulturella perspektiv är de dominerande, man kan se strukturer och förändra dem.

Sedan kommer 1990-talet som blir någon slags backlash (och Susan Faludis bok med just detta namn kommer ut). Man talar om Järn Hans som innebär att män ska gå ut i naturen för att hitta tillbaka till en "genuin manlighet", och bejaka den. Man uppmärksammar uppdelningen i manlighet och kvinnlighet och försvarar skillnaden. Papporna behövs nu som specifika identifikationer för sina barn. De är manliga och man trycker på att barn behöver två poler. Pojkar och flickor har dock olika behov av fadern, pojken som identifikation och flickan som en första representant för "det motsatta könet". Man talar mycket om bristen på manliga förebilder och att detta framförallt ger pojkarna problem i sina könsidentiteter. Diskussionen rör sig mellan dem som tänker sig ett lika föräldraskap mellan män och kvinnor och dem som tänker sig att poängen är att män och kvinnor är, och måste vara, olika i sina föräldraskap.

På 2000-talet kommer istället den könsneutrala diskussionen igång, där män och kvinnor kan göra samma saker. Diskussionen polariseras med det feministiska, medvetna, ofta journalister och medelklassiga, på ena sidan och på andra sidan psykologer och terapeuter och som försvarar könsskillnaden. Med 2000-talet kommer också diskussionen om curlingföräldrar, individualismen och kompetenta barn. Barn tillskrivs redan från början egna färdigheter, en personlighet och en individuell vilja. Man talar inte längre så mycket om fostran utan om att lyssna in sig på barnet, tolka dess signaler och växa tillsammans. Eller så slår man åt andra hållet och förespråkar bestraffningar, tydlighet, regler och att den vuxne bestämmer.

Sanna Richter

• Angående kön

Den dikotoma könsuppdelningen, alltså uppdelningen i två ömsesidigt uteslutande kategorier, är påtaglig och central för det svenska samhället och kulturen. Vi lägger ner otroligt mycket tid på att fostra våra barn till sina kön och sedan på upprätthållandet av skillnader och könsbestämda beteenden. Till exempel finns det ingen biologisk grund för att många kvinnor sitter och håller ihop knäna medan män sitter bredbent (vilket är ett mer avslappnat sätt att ha benen för båda könen), att män i mycket mindre utsträckning än kvinnor använder smink, att man klipper sina hår olika, eller att man får olika utrymme i samhället. De flesta tycker att det är väldigt obekvämt att relatera till en människa som man inte vet könet på, det styr stora delar av vårt beteende. Ylva Elvin Nowak konstaterar att vi blir vilsna när vi inte kan läsa ut vilket kön en kropp tillhör, och kan bli väldigt provocerade när vi tar fel. Även om man inte har för avsikt att ha sex med personen i fråga blir man avslöjad med sina egna omedvetna avsikter och förhållningssätt. Det kan vara i precis det korta ögonblicket, när man förstår att man har tagit fel, som man tydligast kan se vad det är vi tillskriver kvinnor och män och hur det påverkar hur vi betar oss.

Hur vi förstår oss själva som människor och föräldrar är en blandning av personliga erfarenheter och referenser som slår i, formas och omformas igen av det politiska, sociala och historiska sammanhang vi befinner oss. Även det "naturliga" förändras. De teorier vi lite översiktligt har presenterat här har format människors hela tankevärldar, och gör det också nu.

• Föräldraskap

När man pratar om föräldraskap rör man sig mot det som ofta beskrivs som själva ryggraden och anledningen till vårt könsuppdelade samhälle. Det är ofta här som såväl motståndare som förespråkare för olika

teorier om kön bevisar sina resonemang och hämtar bränsle. Att vänta och få barn väcker såklart enorma känslor och det är ofta med dessa starka känslor som människor kastar sig in i debatten. Det är också ofta i samband med familjebildning som man fokuserar på män och kvinnors biologiska kön och "de naturliga skillnaderna". Män och kvinnor förväntas ha och ta olika upplevelser och roller och kanske är det just under denna tid som de står som längst ifrån varandra. För hur socialkonstruktivistiskt lagd man än är "kan ju män faktiskt inte vara gravida!". ...Eller?

• Tidningar och kommers

Det vi har sett i genomläsningen av dessa tre magasin är en enastående balansgång. Alla tre tar de med papporna i texter och i bilder, det finns en viss variation av fäder representerade och det finns en medvetenhet på redaktionerna. De lyfter fram föräldralediga män som positiva förebilder, närvarande män, ansvarstagande män. Det blir inte för mycket och det blir oftast inte provocerande. Lite av allt, ett smörgåsbord av olika sätt att vara. Eller? Det mest framträdande i alla tidningarna är det goda, det glada, det underbara i föräldraskapet. Det är alltid värt det. Även här balanserar man bland historier om barn och föräldrar som dör, familjer som går sönder. Men det är värt det. Det är vad man förmedlar till sina törstande läsare fast man vet att kvinnorna när ingenting görs kommer att fortsätta att slita med både jobb och hem. Män kommer att komma efter i relationen till sina barn, kanske får de svårt jämte arbetsgivaren att få gå ner på deltid eller ta ut en längre föräldraledighet. Kön och föräldraskap är en berättelse om skevhet och orättvisor. Det börjar här och det påverkar våra yrkesliv, våra pensioner, våra relationer och våra självbilder. Som professor Johansson säger; det är vi som samhälle som har ett problem, inte tidningarna.

Sanna Richter

"Tbland fastnar man i hur
många gånger man har hämtat
på dagis och glömmat bort att
pussas"

Trebarnspappa
Vi Föräldrar nr 13, 2008

"Jag insåg att han egentligen
inte var så intresserad av att ha
roligt hela tiden med mig, han
var bara intresserad av att vara
med mig. Då inser man – wow.
Vilken kärlek."

Pappa till en treåring
Mama nr 3, 2008

"När man åker och handlar
med barnen måste man se det
som ett oerhört komplicerat
projekt, en slags terapeutisk,
pedagogisk utflykt som får ta
riktigt lång tid – annars blir
man bara irriterad."

Fembarnsfar,
Föräldrar & barn 10

Det fanns en Pappatidning

Dunderpappa gav ut sitt första nummer 1998. Det var, enligt chefredaktör Urban Svensson, världens första pappatidning. Den skulle komma med fyra nummer per år och kostade 69 kronor. Det första numret är proppfullt med långa reportage av och med pappor. Det är långa berättelser som handlar om hur det är att vara pappa, hur det är att vara man, vad man tänker, hoppas, vill. Hur det är att vara pappa på olika sätt och i olika tider och kulturer. Tidningen gavs dock bara ut under två år innan den lades ner, av ekonomiska skäl tror vi. Petra Aschberg på Föräldrar och Barn och Caroline Geijer från Mama säger att de har

liknande erfarenheter av "pappa-bilagor", de säljer helt enkelt inte. Även professor Johansson konstaterar att män inte läser dessa tidningar i så stor utsträckning och han tror att det snarare har med formen än ämnena att göra. Män köper i allmänhet väldigt mycket färre tidningar än kvinnor, och de man köper är väldigt nischade. Det verkar råda en slags konsensus kring att det till stor del är formatet som inte tilltalar männen, av gammal vana, ointresse eller snålhet, vem vet. Det vi vet är att resebilagan säljer mer.

Sanna Richter

Dunderpappans första nummer 1998,
Chefredaktör och ansvarig utgivare var Urban Svensson

Jenny jammar

Bland minigrisar
& välling

Min relation till föräldramagasinet har varit obefintlig. Och min relation till män är i dagsläget också lika med noll. Men trots detta faktum börjar jag nå en ålder (på ringa 26 år) där tanken på att skaffa barn utkristalliserar sig. Det är inget snöfall à la högsåsong vintertid i Norrland, utan snarare en snöflinga här och var innan vintern infinner sig här på västkusten. Kompisar börjar bli mammor, har samboförhållanden som är seriösa – ja, det märks vart åt det hela lutar. Inte att förglomma dessa marodörer till barnvagnsmammor som konstant tar upp min cykelbana på mornarna nu när solen börjat skina.

Men för att skaffa barn på traditionellt vis behöver man ju vara två. Som heterosexuell innefattar det en andra part. En man. Men någonstans i det här, så mötte jag ett inre motstånd. Det är inte de eventuella barnen jag syftar på, utan mannen. Bonusbarnet fadern. Och vårt gemensamma hem. Hemmet som jag jämsides med alla mina andra ambitioner och barnen skulle behöva sköta – tvätten, maten, disken. Listan kan göras oändlig. Pappan kanske skulle hjälpa till när, och om, han kunde. När han inte jobbar. Men huvudansvaret för familjelivet, för barnens välmående, skulle ligga på mig. Mamman.

Jag vet att det inte *är* så. Alla män är inte sådana, och jag är väl inte den som skulle godta det heller. Men det var denna föreställning om pappan som störde mina dagdrömmier om barn i framtiden. Att jag skulle få tjata och truga och be för att få min man att delta. Delvis är det såklart egna uppfattningar som bygger denna bild, men eftersom jag inte har några egna erfarenheter av att skaffa barn med någon, så måste de ju komma från någonstans. Mycket kommer troligtvis från den indirekta bild av pappan som seglar i samhällets periferi. Och i samband med min nyblivna djupkontakt med föräldramagasinet i Sverige ser jag saker i en annan dager.

Fäder tar ut mindre av föräldraförsäkringen. Så är det. Samtidigt framställs pappan allt

som oftast i våra undersökta medier som andraförälder. Antingen för att han inte är en lika aktiv förälder. Eller för att han porträtteras så. Men när vi frågar om ansvar hos magasinen, vilka ambitioner de har kring jämställdhet så handlar det om identifikation och spegling. Det som populärpress bygger på. Vilket i mina öron låter som en våletablerad ursäkt. Det ligger en naturlig svårighet i att se var i växelverkan mellan reproduktion av stereotyper i media och hur samhället faktiskt ser ut ligger. Men om du sitter på möjligheten till att nå ut och kunna luckra upp en stereotyp bild av pappan och hans plats i familjen som fortsätter att råda, varför tar man inte den då?

Samtliga magasin har en uttalad jämställdhetspolicy. De jobbar aktivt för att fånga in både mamman och pappan, eller att i alla fall inte porträttera föräldraskapet skevt. De försöker lyfta ämnen som påvisar skillnader mellan mamma och pappa för att blottlägga dem. Trots det så framgår det när pappan väl närvarar i magasinen, att han delvis romantiseras när han tar ansvar. Det ifrågasätts extremt sällan. Han får en eloge när han går och tar ut en månads föräldraledighet för att det är tabu inom hans yrke. Trots att det gjorde för att mamman fick sjukskriva sig på grund av utmattningssyndrom. Det utmålas indirekt som okej att pappan tar mindre ansvar på mammans bekostnad när det inte problematiseras – med ursäkten att man bara speglar det som det är.

Men om journalistansvaret slutar att gälla inom populärpressen, där man har alla möjligheter till att nå ut i masskala och uppnå verklig förändring så händer något med det ansvaret. Man flyttar över det på publiken. Men det är ju inte de som har i uppgift att förmedla en slags verklighet. För det är ändå det de utger sig för att göra. Spegla verkligheten. Det aktiva arbetet magasinen säger sig utföra i jämställdhetens tecken behöver accelerera i sin växelverkan med publiken.

Jenny Ursholm

Här är han:

Det blir nu intressant att titta på reproduceringen av stereotyper, alltså vilka schablonbilder av papporna som målas upp och hur de sedan, så som Simon Lindgren menar, reproduceras på den kontextuella nivån genom att man agerar i överensstämmelse med de bilderna. Det här kom vi fram till:

Pappa är vit och av medelklass. Han är inte överdrivet vältränad, men ser hälsosam ut. Han är välmående och med god hygien. Han är pigg och på bild ser man att han har en god fysisk kontakt med sina barn. Han har en "välvärdad" klädstil, är tydligt medelklass och gärna lite sportig, utan markering åt någon klädmässig subkultur. Han har vardagskläder, sällan kostym. Han har inte långt skägg eller någon större mustasch, möjligtvis lite skäggstubb efter trötta nätter. Han är oftast runt trettio, fyrtio år.

Pappan har oftast nära, kärleksfulla och okomplicerade relationer till sina barn och sin partner, vilket är en mamma av samma bakgrund. Han lider av sömnbrist och reflekterar emellanåt över sina barn, men oftast inte på ett djupare plan. Reflektionerna kommer gärna i samband med en specifik situation han har genomlevt med barnen, eller vid ett sjukdomstillstånd inom familjen. Han är nöjd med sig själv som pappa idag, men kan ha haft en tveksam bakgrund i sitt föräldraskap som han förbättrat sig utifrån.

Han arbetar mycket, men när han är hemma är han närvarande i familjelivet och vardagen. Mamman har huvudansvaret i familjekonstellationen. Pappan definieras i hög grad av sitt yrke, ju mer etablerad han är i samhällslivet i form av kändis-skap – desto större utrymme ges han att reflektera kring alla aspekter av sig själv som pappa och man. Detsamma gäller om yrket han har är ett traditionellt kvinnoyrke, alternativt att han lider av en sjukdom eller ett handikapp. Han är föräldraledig, men i klart mindre utsträckning än mamman. Till skillnad från henne, så hyllas pappan när han tar ut ledighet. Det är tydligt att det är något att eftersträva, men att det är mindre viktigt om det görs för att dela på bördan. Det är naturligt att det är mamma som tar ut mest.

Sanna Richter och Jenny Ursholm

Pappa bra, men mamma bäst?

Bland minigrisar
& välling

Alla tre föräldramagasinen ger mamman tolkningsföreträdare i en klar majoritet av artiklarna där båda föräldrar framträder. Tidningarna befäster mamma- och pappapositionerna genom sina ämnesval och genom att ge mamman tolkningsföreträdare. Annonseringen är också riktad till mamman i mycket högre utsträckning. Hela tilltalet blir på det stora hela i alla magasin mer riktade till kvinnan, i mamas fall uteslutande baserat på deras målgrupp.

Mannen som pappa får som mest utrymme att tala om sitt föräldraskap och sig själv i de fall där han medverkar på grund av en kändisstatus han uppnått genom sitt yrke. Och ju mer han är med i egenkap av förälder, ju mindre talar han om föräldraskapet. De flesta papporna uttrycker inga problem med sitt föräldraskap. Det blir i sig ett problem eftersom många har ett ojämnt föräldraskap utan att det kommenteras. Skillnaderna mellan föräldrarna nämns antingen inte alls, eller så påtalas de indirekt när en pappa framställs i väldigt positiv dager, exempelvis när han får beröm för att ta ut föräldradeltid. Mamman får aldrig det extra berömmet i våra analyserade artiklar, utan uppfattas i avsaknaden av det som det naturliga.

Jämställdhetspolicy

Alla tidningarna är "för" ett delat föräldraskap vilket i princip innebär att ingen av dem förespråkar att kvinnor bör ha företräde. Alla diskuterar kön och jämställdhet på redaktionerna och utöver det har de olika strategier kring hur de jobbar.

Alla tre tidningar har gjort samma entré på marknaden. De har lagt sig i sin tids framkant och direkt i sitt första nummer tagit sig an de nya rön som finns angående kön och föräldraskap. Sedan har de backat och återkommit till ämnet då och då, och däremellan jobbat på under till synes solig himmel. Föräldrar & Barn och Vi Föräldrar har ändrat sig ett par gånger vad gäller åldern på målgruppens barn. Samtliga föräldramagasin verkar förhålla sig medvetet till varandra och positionerar sig för att hitta egna målgrupper. De större förändringar som har skett med tidningarnas tilltal förstår vi snarare som en föränd-

ring av tidsandan än av redaktionerna. Under 2008 framställer sig alla tidningar som att de speglar en objektiv idé av föräldraskapet och verkligheten. Peppning är målet. Tvåtusentalets mission är att uppmuntra utan att kräva.

Hönan eller ägget?

Vi har svårt att säga var medieeffekterna startar och var publikens önsknings istället påverkar tidningarnas urval. I våra intervjuer har alla tre uttryckt tidningarnas samspel med sina läsare. De säger sig ha mycket kontakt och att de får mycket feedback. De vill ge läsarna vad de vill ha. I jämförelse med tidigare års klart uttalade teoribildningar ser vi just detta som vår tids främsta mediestrategi för den här typen av populärpress. Som Simon Lindgren och Anja Hirdman konstaterar ägnar man sig åt skapandet av ett "vi" med sina läsare och detta under fanan av att spegla verkligheten. Vi föreslår att man lite oftare frågar sig: vems verklighet? Det är inte den barnlängtande transexuellas, den somaliska sjubarnspappans, den behårda karriärkvinnans, flerföräldersfamiljernas, eller pappan som försöker bli förstaförälder och har motvind från kollegor, barnavård, dagis och skolas verklighet.

Ingen av tidningarna tycker att deras läsare reagerar negativt på artiklar om jämställdhet eller lika uttag av föräldraförsäkringen. Det finns alltså inget direkt motstånd, men det verkar däremot inte heller finnas något sug hos publiken efter att få läsa mer om ämnet. Det som ytterligare talar för att tidningarna är hönan, den som sätter agendan, är att de finns kvar över mycket längre tid än sina läsare. De har möjligheten att vara genomtänkta och odla en strategi, därför hävdar vi att det ligger ett stort ansvar på tidningarna och journalisterna bakom.

Sanna Richter & Jenny Ursholm

Om att vara vaken mitt i natten:

"Jag vet att man vid tio månaders ålder nog borde avvänja honom men jag orkar inte i natt. Jag ger honom välling så att jag kan få somna om."

Gästkrönikör Patrik Isaksson, Mama nr 3